2024/1716

28.6.2024 г.

ПРЕПОРЪКА (ЕС) 2024/1716 НА КОМИСИЯТА

от 19 юни 2024 година

за определяне на насоки за тълкуването на членове 5, 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на енергийното потребление в публичния сектор, санирането на обществени сгради и обществените поръчки

(нотифицирано под номер C(2024) 3744)

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 от него,

като има предвид, че:

(1) С Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([1]) се въвежда изискване за постигане на водещата цел от поне 32,5 % икономии на енергия на равнището на Съюза до 2030 г.

(2) В своите обяснителни бележки от 2013 г. — „Член 5: роля на образец на сградите на публичните органи“ и „Член 6: „закупуване от публичните органи“ — Комисията предоставя насоки за държавите членки във връзка с транспонирането и прилагането на основните разпоредби на Директива 2012/27/ЕС относно публичния сектор, като ги подкрепя при въвеждането на подходящи мерки, инструменти и методики, за да могат да използват напълно потенциала си за икономии на енергия и да постигнат основната цел за енергийна ефективност.

(3) Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета ([2]) беше приета на 13 септември 2023 г. С нея се преработва Директива 2012/27/ЕС, като някои от разпоредбите ѝ се запазват непроменени и същевременно се въвеждат някои нови изисквания. По-специално с нея значително се повиши равнището на амбиция за 2030 г. по отношение на енергийната ефективност, включително по отношение на публичния сектор.

(4) В глава II от Директива (ЕС) 2023/1791 относно ролята на публичния сектор като образец се признава водещата роля на публичния сектор в областта на енергийната ефективност. В член 5 от нея се определят нови задължения за намаляване на енергийното потребление в публичния сектор. С член 6 от нея се разширява значително обхватът на задължението за саниране на обществените сгради. С член 7 относно обществените поръчки се адаптират съществуващите и се определят бъдещите задължения за обществените поръчки в областта на енергийната ефективност.

(5) Държавите членки трябва да въведат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби за транспониране на членове 5, 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 и приложение IV към нея до 11 октомври 2025 г.

(6) Държавите членки могат да изберат по своя преценка най-подходящия за своите национални обстоятелства начин на транспониране и прилагане на изискванията по отношение на ролята на образец на публичния сектор. В този контекст би било препоръчително съответните разпоредби на Директива (ЕС) 2023/1791 да се тълкуват по последователен начин, което би допринесло за съгласувано разбиране на Директива (ЕС) 2023/1791 в държавите членки, докато подготвят своите мерки за транспониране,

([1]) Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj)

([2]) Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2023 г. за енергийната ефективност и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 (ОВ L 231, 20.9.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

При транспонирането на членове 5, 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 и приложение IV към нея в своето национално законодателство държавите членки следва да се водят от насоките за тълкуване в приложението към настоящата препоръка.

Съставено в Брюксел на 19 юни 2024 година.

За Комисията
Kadri SIMSON
Член на Комисията

ПРИЛОЖЕНИЕ

1. **Въведение**

С настоящите насоки на държавите членки се предоставя ръководство за начина на тълкуване на Директива (ЕС) 2023/1791 при транспонирането ѝ в националното им законодателство. То е съсредоточено върху членове 5, 6 и 7 и приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791.

Обвързващото тълкуване на законодателството на Съюза обаче е от изключителната компетентност на Съда на Европейския съюз.

2. **Правен контекст и контекст на политиката**

Членове 5, 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 са тясно свързани помежду си, тъй като предвиденото в член 6 постигане на целите за саниране на сгради и възлагането на енергийноефективни обществени поръчки оказват въздействие върху намалението на крайното енергийно потребление, което публичните органи трябва да постигнат в съответствие с член 5.

Тези три члена са взаимосвързани и със следните членове от Директива (ЕС) 2023/1791:

— член 2 относно определенията, включително определението за „публичен орган“;

— член 24 относно намаляването на енергийната бедност;

— член 29, параграф 4 относно задължението на държавите членки да насърчават публичните органи да използват възможността за сключване на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат с цел преодоляване на пречките пред инвестициите;

— член 30 относно задължението на държавите членки да осигуряват публично финансиране и достъп до подходящи инструменти за финансиране;

— приложение V към Директива (ЕС) 2023/1791 по отношение на правилото, че мерките, насърчаващи подобрения на енергийната ефективност в публичния сектор съгласно член 5 и член 6, може да бъдат взети предвид за целите на постигането на изискванията по член 8, параграф 1 икономии на енергия, при условие че отговарят на изискванията на приложение V към Директива (ЕС) 2023/1791.

Член 6 е свързан също и с Директива (ЕС) 2024/1275 на Европейския парламент и на Съвета ([1]) относно енергийните характеристики на сградите (наричана по-нататък „ДЕХС“) и по-специално що се отнася до почти нулевоенергийни сгради (наричани по-нататък „ПНЕС“), сгради с нулеви емисии (наричани по-нататък „СНЕ“), сертификати за енергийни характеристики (наричани по-нататък „СЕХ“), преглед на сградния фонд, изготвен като изискване на националните планове за саниране на сгради, база данни за енергийните характеристики на сградите и паспорти за санирането на сгради. Член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 е свързан с директиви 2014/23/ЕС ([2]), 2014/24/ЕС ([3]), 2014/25/ЕС ([4]) и 2009/81/ЕО ([5]) на Европейския парламент и на Съвета, с които се определя рамката за начина, по който трябва да се възлагат обществени поръчки с цел гарантиране на спазването на принципи като лоялна конкуренция и получаване на най-добрата стойност за парите на данъкоплатците, като се има предвид, че с член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 се определят специфичните изисквания за закупуване на продукти, услуги, сгради и строителни работи с високи показатели за енергийна ефективност.

([1]) Директива (ЕС) 2024/1275 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г. относно енергийните характеристики на сградите (ОВ L, 2024/1275, 8.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

([2]) Директива 2014/23/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за възлагане на договори за концесия (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj).

([3]) Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 65, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

([4]) Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 243, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj).

([5]) Директива 2009/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно координирането на процедурите за възлагане на някои поръчки за строителство, доставки и услуги от възлагащи органи или възложители в областта на отбраната и сигурността и за изменение на директиви 2004/17/ЕО и 2004/18/ЕО (ОВ L 216, 20.8.2009 г., стр. 76, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

3. **Определение за публичен орган в Директива (ЕС) 2023/1791**

3.1. **Общи положения**

Членове 5 и 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 се прилагат по отношение на публични органи, определени в член 2, точка 12 към нея: „публични органи“ означава национални, регионални или местни органи и субекти, пряко финансирани и управлявани от тези органи, но които нямат промишлен или търговски характер.

За разлика от тях член 7 се прилага по отношение на възлагащи органи и възложители, определени в член 2, точки 14 и 15 от Директива (ЕС) 2023/1791, които от своя страна препращат към съответните определения, посочени в член 6, параграф 1 от Директива 2014/23/ЕС, член 2, параграф 1, точка 1 от Директива 2014/24/ЕС и член 3, параграф 1 от Директива 2014/25/ЕС и в член 7, параграф 1 от Директива 2014/23/ЕС и член 4, параграф 1 от Директива 2014/25/ЕС.

Като съществен елемент от набора от политики за гарантиране на постигането на целите, определени в членове 5 и 6 от Директива (ЕС) 2023/1791, държавите членки могат да въведат „механизъм за споделяне на целите“ между публичните органи, чрез който всички заедно като група трябва да намалят крайното си енергийно потребление, за да постигнат съвместно целта на държавата членка. Начинът, по който трябва да бъде организирано такова споделяне на цели, зависи преди всичко от правната и административната организация на всяка държава членка.

3.2. **Национални, регионални или местни органи**

Национални органи

В Директива (ЕС) 2023/1791 няма определение за национални органи, нито има такова в Директива 2014/23/ЕС, Директива 2014/24/ЕС или Директива 2014/25/ЕС. По отношение обаче на определението за публични органи в Директива (ЕС) 2023/1791 и с оглед на съображение 33 от Директива (ЕС) 2023/1791, в което се заявява, че „национални“, „регионални“ и „местни“ се отнася до съответното равнище на власт в държавната структура, националните органи може да се разбират като приравнени на „централното“ равнище на управление или „държавата“. Централното равнище на управление — което във федералните държави е федералното равнище на управление — обхваща по-специално държавни министерства или отдели ([6]).

Съдът (Съдът на ЕС) отбеляза, че понятието „държава“ включва всички органи, които упражняват законодателна, изпълнителна и съдебна власт ([7]). Ето защо примерите за органи, които са част от държавата (и следователно са национални органи), включват също парламентите ([8]) и съдебната власт ([9]).

Поради това списъкът на органите на централната администрация в приложение I към Директива 2014/24/ЕС може да се счита, че съдържа възлагащи органи, които биха попаднали в понятието „национални органи“.

Съдът на ЕС допълнително уточни определението за „държава“ в решението по делото Beentjes, където се казва, че „държавата“ обхваща поне орган, „чийто състав и функции са определени от законодателството и който зависи от властите за назначаването на неговите членове, спазването на задълженията, произтичащи от мерките по отношение на него, и финансирането на договори, чието възлагане е негова отговорност.“ ([10]) Впоследствие за това определение беше предвидено да включва само субекти без самостоятелна юридическа правосубектност ([11]).

Регионални органи

В съответствие с член 2, параграф 2 от Директива 2014/24/ЕС „регионалните органи“ включват органите, изброени в неизчерпателен списък в класификациите NUTS 1 и 2 по Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета ([12]) относно обща класификация на териториалните единици за статистически цели. Във федералните държави Комисията счита, че това определение се отнася до регионалното равнище на управление (включително щати или провинции) и по-специално до министерствата или отделите на тези регионални правителства ([13]).

([6]) Arrowsmith, The Law of Public and Utilities Procurement (Законът за обществените поръчки и поръчки в областта на комуналните услуги), том 1 (2014 г.) стр. 342.

([7]) C-323/96, *Комисия/Белгия* ECLI:EU:C:1998:411, т. 27.

([8]) C-323/96, *Комисия/Белгия*, ECLI:EU:C:1998:411.

([9]) C-222/84, *Johnston/Chief Constable* ECLI:EU:C:1986:206.

([10]) C-31/87, *Gebroeder Beentjes BV/Нидерландия* ECLI:EU:C:1988:422, т. 12.

([11]) C-306/97, *Connemara Machine Turf/Coillte Teoranta* ECLI:EU:C:1998:623 и C-353/96, *Комисия/Ирландия* (1998 г.) ECLI:EU:C:1998:611.

([12]) Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 г. за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) (ОВ L 154, 21.6.2003 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2003/1059/oj).

([13]) Arrowsmith, The Law of Public and Utilities Procurement (Законът за обществените поръчки и поръчките в областта на комуналните услуги), том 1 (2014 г.) стр. 342.

Местни органи

В съответствие с член 2, параграф 2 от Директива 2014/24/ЕС „местни органи“ включват всички органи на административните единици, попадащи в NUTS 3, както е посочено по Регламент (ЕО) № 1059/2003 относно общата класификация на териториалните единици за статистически цели, и по-малките административни единици, попадащи в обхвата на приложение III към същия регламент. Те се наричат още „местни административни единици“ (наричани по-нататък „МАЕ“) ([14]). Според Комисията това определение се отнася до местното или общинското равнище на управление, включително общите местни органи, отговарящи за местните въпроси.

3.3. **Критерии за финансиране и управление**

Общи положения

В член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791 се предвижда, че „*субекти*“ се определят като „публични органи“ само, ако те са (*inter alia*) „*пряко финансирани и управлявани*“ ([15]) от национални, регионални или местни органи. Използването на израза „*и*“ предполага, че за определянето на даден субект като „публичен орган“ трябва да бъдат изпълнени и двата критерия — т.е. „критерият за финансиране“ и „критерият за управление“ ([16]).

Субекти

„Субектите“ са определени организации с правосубектност. Правосубектността трябва да се оценява на равнището на държавата членка. Като цяло може да се приеме обаче, че правните субекти съгласно публичното право (органи, институции, фондове), както и съгласно частното право (например корпорации, сдружения, частни фондации, кооперации, европейски дружества (SE), европейски обединения по икономически интереси (ЕОИИ) са субекти.

Критерий за управление

За разлика от определението за публичноправни организации в член 2, параграф 1, точка 4 от Директива 2014/24/ЕС и посочените в него критерии за зависимост, определението за публични органи в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791 се позовава само на критериите за управление и финансиране, но не и на критерия за надзор. В съображение 35 от Директива (ЕС) 2023/1791 се пояснява, че критерият за управление е изпълнен, ако национален, регионален или местен орган има мнозинство по отношение на избора на управлението на субекта. Това определение се различава от даденото в член 2, параграф 1, точка 4 от Директива 2014/24/ЕС, тъй като

i) в него не се предвижда случаят, при който друг публичен орган има мнозинство по отношение на избора на управлението на субекта, и

ii) е ограничено до „управлението“ на субекта. Следователно само мнозинството от страна на национален, регионален или местен орган при избора на управителен или надзорен съвет на субекта не води до определянето на субекта като публичен орган.

В този контекст понятието „*мнозинство*“ трябва да се тълкува в смисъл на „повече от половината“. За разлика от критерия за назначаване в член 2, параграф 1, точка 4, буква в) от Директива 2014/24/ЕС обаче, непреки права за назначаване (например от орган, който сам по себе си е назначен с мнозинство от национален, регионален или местен орган) не са достатъчни, за да се изпълни критерият за управление, тъй като управлението от тези органи трябва да бъде пряко.

Критерий за финансиране

Под финансиране от национален, регионален или местен орган се разбира предоставяне на средства, което може да включва (но не е ограничено до) плащания, заеми, безвъзмездни средства, гаранции, субсидии или предоставяне на персонал и материални активи.

Финансиран от органите означава, че предоставените на въпросните субекти ресурси трябва следователно да произхождат от публичните органи. Ако, от друга страна, финансирането се осигурява основно чрез събиране на такси (какъвто е например случаят с обществени оператори за телевизионно и радиоразпръскване или здравноосигурителни фондове) въз основа на съответна законова разпоредба и поради това не се предоставя пряко от национални, регионални или местни органи, не е налице финансиране от публични органи и следователно критерият за финансиране съгласно член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791 няма да бъде изпълнен. Същото важи и когато националните, регионалните или местните органи предоставят на съответните субекти правото сами да събират съответните такси.

([14]) Местни административни единици, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units/.
([15]) Курсивът е добавен.
([16]) В директивите за обществените поръчки са налице алтернативни критерии.

Съгласно съображение 35 от Директива (ЕС) 2023/1791 включеният в член 2, точка 12 критерий за финансиране се счита за изпълнен само ако даден субект се финансира предимно с публични средства. „*Финансиран предимно*“ може да се тълкува като „повече от половината“, *т.е.* повече от 50 %. Следователно веднага щом бъде надхвърлено ограничението от 50 %, критерият за финансиране по член 2, точка 12 е изпълнен.

Липса на промишлен или търговски характер

В съответствие с формулировката в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791, при сравнение с определението за „публичноправни организации“ в директивите за обществените поръчки, определението за публични органи не изисква субектите да бъдат създадени с конкретната цел да задоволяват нужди от общ интерес, за да попадат в обхвата на посоченото определение. Поради това не е необходимо проверката на липсата на промишлен или търговски характер на въпросните субекти, както е предвидено в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791, да бъде предшествана от проверка дали тези субекти са създадени с конкретната цел да задоволяват нужди от общ интерес.

В съответствие със съдебната практика на Съда на ЕС всички правни и фактически елементи към момента на създаването на субекта и условията, на които е подчинена дейността на субекта, трябва да бъдат взети предвид, когато се преценява дали дадена дейност се извършва от субект в рамките на промишлени или търговски задължения ([17]). По-общо казано, Съдът на ЕС е постановил, че ако даден субект, който действа в нормални пазарни условия, се стреми да реализира печалба и понася загубите в резултат на извършването на дейностите си, е малко вероятно дейностите, които упражнява, да нямат промишлен или търговски характер ([18]). От това може да се заключи, че субект, който не изпълнява задачи с „промишлен или търговски характер“, е — по принцип — субект, който не участва в общия търговски живот на съответния пазар в конкуренция с частни стопански субекти съгласно същите условия (т.е. в съответствие със същите икономически правила) и не носи икономическия риск (включително риск от неплатежоспособност) от своите действия.

Дали например такъв субект осъществява дейност изцяло при конкурентни условия не трябва да се оценява само по отношение на неговите цели (включително по отношение на определената в устава или правилника корпоративна цел), но преди всичко и въз основа на обективна оценка на конкретния въпросен пазар. В този смисъл е от особено значение дали субектът изпълнява задачите си в рамките на конкурентна ситуация с частни дружества или дружества, ориентирани към целите на частния сектор, или е поне до известна степен изключен от „конкурентна ситуация“ на пазара поради особено правно или фактическо положение.

Още един признак за наличието на задача с „нетърговски характер“ е, че финансовите загуби не трябва да се поемат от самия субект, а в закона или в уставите или в други споразумения съгласно частното право е предвидено задължение за поемане на разходите от държавата или изглежда много вероятно те да се поемат от държавата — това направление беше възприето например по отношение на държавните затвори ([19]). С други думи, определянето като търговска дейност не е приложимо, ако не съществува „финансов риск“.

Други аргументи в полза на съществуването на „нетърговска“ дейност са вероятността национален, регионален или местен орган да предприеме стъпки, за да предотврати принудителното ликвидиране на субекта или такъв орган да предприеме стъпки за „спасяване“ на субект вместо да позволи да бъде ликвидиран ([20]).

Ако даден субект извършва някакви нетърговски дейности (в допълнение към търговските дейности), нетърговските дейности са от решаващо значение при оценката на това дали въпросният субект е публичен орган, дори ако по-голямата част от дейностите му са търговски ([21]). Това важи дори когато търговските дейности на даден субект са ясно разделени от неговите нетърговски дейности.

Публичните органи в юриспруденцията

При прилагането на определението за публични органи на практика и като възможно позоваване за установяване на органите и субектите, които попадат в обхвата на определението в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791, държавите членки могат да използват списъка на органите на централната администрация — които са „национални органи“ по смисъла на член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791 — в приложение I към Директива 2014/24/ЕС.

([17]) Вж. напр. C-567/15, LitSpecMet, ECLI:EU:C:2017:736, т. 43 и C-393/06, *Ing. Aigner* (2008 г.) ECLI:EU:C:2008:213.
([18]) Вж. напр. C-567/15, *LitSpecMet,* ECLI:EU:C:2017:736, т. 44.
([19]) C-283/00, Комисия/Испания, ECLI:EU:C:2003:544.
([20]) C-18/01, *Korhonen и др,* ECLI:EU:C:2003:300, т. 91.
([21]) C-360/96, *Gemeente Arnhem,* ECLI:EU:C:1998:525, т. 55.

Примерите за субекти, които са определени в съдебната практика като нямащи промишлен или търговски характер, включват: ([22])

— испански субект, занимаващ се с предоставяне на спомагателни дейности на администрацията на местата за лишаване от свобода; ([23])

— Funeral Vienna Ltd. (Bestattung Wien GmbH); ([24])

— Fernwärme Wien Gesellschaft m.b.H.; ([25])

— Telekom Austria AG; ([26])

— нестопански жилищни кооперации ([27]) ([28]).

4. **Задължение, свързано с член 5**

4.1. **Задължение за намаление на крайното енергийно потребление**

Член 5 е нов в сравнение с Директива 2012/27/ЕС.

Съгласно член 5, параграф 1 от държавите членки се изисква да гарантират, че общото крайно енергийно потребление на всички публични органи, взети заедно, намалява с най-малко 1,9 % годишно в сравнение с базовата 2021 г.

Намалението на крайното енергийно потребление следва да е предимно резултат от подобрения на енергийната ефективност във всички обществени услуги ([29]).

Държавите членки могат да решат да освободят секторите на обществения транспорт и на въоръжените сили от посоченото задължение. В резултат на това може да бъдат освободени двата сектора или единия от тях. Следва да се подчертае обаче, че това е възможност, а не задължение. Секторът на въоръжените сили е енергоемък и представлява значителен дял от енергийното потребление в публичния сектор ([30]). Освен това благодарение на работата на Консултативния форум по въпросите на устойчиво развиваната енергия в сектора на отбраната и сигурността ([31]), чиято дейност започна през 2016 г., секторът на отбраната беше широко запознат с действията в областта на енергийната ефективност и като цяло ги прие положително. Секторът на обществения транспорт също има значителен икономически привлекателен потенциал за енергийна ефективност, по-специално в областта на електрификацията на транспорта. Също така това е единственият икономически сектор, в който енергийното потреблението нараства непрекъснато през годините. Поради това на държавите членки се препоръчва да преценят внимателно потенциалния принос, който въоръжените сили и секторът на обществения транспорт биха могли да имат към постигането на националните цели, и да обмислят премахването на регулаторните и законодателните пречки пред пълното им използване.

([22]) Тези примери могат да служат само като ориентировъчна справка. Разглеждането на всеки отделен случай винаги е неизбежно.
([23]) C-283/00, *Комисия/Испания*, ECLI:EU:C:2003:544.
([24]) C-373/00, *Adolf Truley* ECLI:EU:C:2003:110.
([25]) C-393/06, *Ing. Aigner* ECLI:EU:C:2008:213.
([26]) C-324/98, *Telaustria und Telefonadress* ECLI:EU:C:2000:669.
([27]) Austrian Supreme Court OGH 31. 1. 2002, 6 Ob 236/01a.
([28]) За тълкуването на критерия за наличие на промишлен или търговски характер може допълнително да се направи справка например с дело C-373/00, *ECLI:EU:C:2003:110*; дело C-360/96, *Gemeente Arnhem и Gemeente Rheden/BFI Holding (1998 г.), ECLI:EU:C:1998:525*; дело C-18/01, *Korhonen и др. (2003 г.), ECLI:EU:C:2003:300;* и дело C-283/00, *Комисия/Испания (2003 г.), ECLI:EU:C:2003:544*.
За тълкуването на критерия за финансиране може да се направи справка например с дело C-380/98, *R./HM Treasury Ex p. Университет Кейлбридж (2000 г.), ECLI:EU:C:2000:529*; дело C-115/12 P, *Франция/Комисия (2013 г.), ECLI:EU:C:2013:596;* и за разграничаването от непряко финансиране например с дело C-337/06, *Bayerischer Rundfunk (2007 г.), ECLI:EU:C:2007:786;* или дело C-300/07, *Hans & Christophorus Oymanns/AOK Rheinland/Hamburg (2009 г.), ECLI:EU:C:2009:358*.
За тълкуването на критерия за управление може да се направи справка например с дело C-380/98, *R./HM Treasury Ex p. Университет Кейлбридж (2000 г.), ECLI:EU:C:2000:529;* дело C-237/99, *Комисия/Франция (2001 г.), ECLI:EU:C:2001:70;* и за разграничаването от непряко управление например с дело C-44/98, *Mannesmann/Strohal (1998 г.), ECLI:EU:C:1998:4*.
([29]) Като мотив за задължението за намаление на крайното енергийно потребление се посочва, че „публичният сектор представлява важен фактор за стимулиране на пренасочването на пазара към по-ефективни продукти, сгради и услуги, както и за задействане на поведенчески промени в потреблението на енергия от страна на гражданите и предприятията. Освен това намаляването на потреблението на енергия чрез мерки за подобряване на енергийната ефективност може да освободи публични ресурси за други цели. Публичните органи на национално, регионално и местно равнище следва да служат за пример по отношение на енергийната ефективност.“ Поради това ударението се поставя върху мерките за енергийна ефективност за постигане на целта за намаление на крайното енергийно потребление.
([30]) https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/05-01-24-defence-energy-factsheet.pdf.
([31]) https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/consultation-forum/.

До края на преходния период, който по отношение на тази разпоредба е четири години след датата на влизане в сила (т.е. до 11 октомври 2027 г.), целта за намаление на крайното потребление на енергия е ориентировъчна и става задължителна едва след тази дата.

Освен това до 31 декември 2026 г. задължението за намаление на общото крайно енергийно потребление с 1,9 % не се прилага за публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители, а до 31 декември 2029 г. не се прилага за публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители.

Не се предвижда намаление на крайното енергийно потребление, постигнато чрез намаляване на нивото на обществените услуги под действителното търсене.

Таблица 1

Преглед на задълженията, свързани с публичния сектор

Задължение	Начало на задължението	Честота
Намаление на крайното енергийно потребление		
Определяне на базовото равнище на крайното енергийно потребление за календарната 2021 г.	до 11 октомври 2027 г.	не се прилага
За всички публични органи, с изключение на публичните органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители: намаление на крайното енергийно потребление с най-малко 1,9 %	дата на транспониране	всяка година
За публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители: намаление на крайното енергийно потребление с най-малко 1,9 % годишно	1ви януари 2027 г.	всяка година
За публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители: намаление на крайното енергийно потребление с най-малко 1,9 % годишно	1ви януари 2030 г.	всяка година
Изисквания на политиката, свързани с подпомагането на публичните органи		
Гарантиране, че всички регионални и местни органи включват конкретни мерки за енергийна ефективност в своите инструменти за дългосрочно планиране	дата на транспониране	непрекъснато
Гарантиране, че всички органи, включително регионалните и местните органи, участват активно в прилагането на политиките, свързани с енергийната бедност	дата на транспониране	непрекъснато
Оказване на подкрепа на публичните органи при въвеждането на мерки за подобряване на енергийната ефективност	дата на транспониране	непрекъснато
Насърчаване на публичните органи да вземат под внимание, когато инвестират в обществени сгради, емисиите на въглероден диоксид през целия жизнен цикъл	дата на транспониране	непрекъснато
Насърчаване на публичните органи да подобряват енергийните характеристики на сградите, включително чрез подмяна на неефективни топлоизточници	дата на транспониране	непрекъснато
Списък на сградите		
Публично оповестяване и предоставяне на достъп до списък на отоплваните и/или охлажданите сгради	дата на транспониране	не се прилага
Актуализация на списъка	дата на транспониране	на всеки две години
Задължение за саниране		
Изчисляване на целта от 3 % въз основа на разгъната застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради, собственост на публични органи към 1.1.2024 г.	дата на транспониране	не се прилага
Саниране на 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради	дата на транспониране	всяка година

Задължение	Начало на задължението	Честота
Преговаряне със собствениците на сгради за превръщане на сградите в ПНЕС или СНЕ	дата на транспониране	непрекъснато
Алтернативен подход		
Уведомяване на Комисията за прогнозните икономии на енергия, които ще бъдат постигнати до 31 декември 2030 г. с основния подход	до 31 декември 2023 г.	не се прилага
Постигане на размер на икономиите на енергия, който е равностоен на постигнатия с основния подход	дата на транспониране	всяка година
Издаване на паспорт за санирането на сгради, представляващи 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради	дата на транспониране	всяка година
Саниране на ПНЕС и СНЕ, за които е издаден паспорт за санирането на сграда	до 2040 г.	не се прилага
Енергийна ефективност в областта на обществените поръчки		
Закупуване само на продукти, услуги, сгради и строителни работи с високи показатели за енергийна ефективност	дата на транспониране	непрекъснато
Прилагане на принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място	дата на транспониране	непрекъснато
Обмисляне, когато е целесъобразно, на по-широки аспекти на устойчивостта	дата на транспониране	непрекъснато
Оценяване на това доколко е осъществимо сключването на дългосрочни договори за спестяване на енергия с гарантиран резултат при възлагането на договори за услуги със значително енергийно съдържание	дата на транспониране	непрекъснато
Закупуване на пакет от продукти, отговарящ на критерия за принадлежност към най-високия наличен клас на енергийна ефективност	дата на транспониране	непрекъснато
Вземане предвид на критериите на Съюза за екологосъобразни обществени поръчки или съществуващи равностойни национални критерии.	дата на транспониране	непрекъснато
Публично оповестяване на информация относно въздействието на договори върху енергийната ефективност	дата на транспониране	непрекъснато

4.1.1. *Определяне на базовото равнище*

Основни принципи

Базовото равнище на крайното енергийно потребление се определя като общото крайно енергийно потребление на всички публични органи в държава членка през базовата година, спрямо което ще бъде наблюдавано постигането на целта през следващите години. В член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 за базова година се определя календарната 2021 г.

Член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 се прилага за публичните органи (вж. раздел 3) като цяло.

Задължението обхваща общото крайно енергийно потребление от всички публични сектори, включително обществени сгради, здравеопазване, териториално устройство, управление на водите и пречистване на отпадъчни води, канализация и пречистване на води, управление на отпадъци, обществено осветление, образование и социални услуги, ИКТ ([32]).

Крайното енергийно потребление от публични органи се отнася до енергията, потребявана от дейностите на публични органи, например в сгради, съоръжения, помещения, уреди, превозни средства и др., притежавани или използвани от публични органи.

([32]) В съответствие с член 2, точка 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 крайното енергийно потребление означава цялата енергия, подавана на промишлеността, транспорта (включително енергийното потребление в международното въздухоплаване), домакинствата, публичните и частните услуги, селското стопанство, горското и рибното стопанство и други сектори на крайното потребление. Това обаче изключва енергийното потребление от международната морска бункеровка, енергията от околната среда и доставките за сектора на преобразуване и сектора на енергетиката, както и загубите при пренос и разпределение съгласно определенията в приложение А към Регламент (ЕО) № 1099/2008. То включва и енергията от собствено производство, като топлинна енергия или електроенергия от слънчеви панели, водна енергия или вятърна енергия.

Събирането на всички необходими данни за крайното енергийно потребление за базовата година, както и за годините, обхванати от задължението, ще изисква цялостно събиране на данни отдолу нагоре, включващо всички публични органи в държавата членка, които попадат в обхвата на задължението. Това ще включва публични органи в секторите на отбраната и транспорта, ако дадена държава членка избере да включи намалението на енергията в тези сектори към постиженията съгласно член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791. Съществуващите консолидирани данни от статистиката за енергетиката може да са налични само за избрани сегменти от публичния сектор, както е определено в член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 ([33]), и може да включват различни субекти. Преходен период от две години в допълнение към двугодишния период на транспониране след влизането в сила на Директива (ЕС) 2023/1791 ще даде на държавите членки допълнително време за създаване на процеси за събиране на данни за крайното енергийно потребление, обхващащи всички публични органи. По време на този преходен период държавите членки могат да използват прогнозни данни за базовото равнище на крайното енергийно потребление. След този четиригодишен период — до 11 октомври 2027 г., когато задължението влиза в сила — държавите членки коригират базовото равнище и го привеждат в пълно съответствие с действителното крайно енергийно потребление на всички публични органи. Ако се установи, че отделни публични органи са пропуснати, базовото равнище се коригира. Във всеки случай се препоръчва събирането на данни за крайното потребление на енергия от всички публични органи да започне след влизането в сила на директивата. Базовата година остава непроменена и след няколко години е възможно да има допълнителни трудности при събирането на данни за крайното енергийно потребление от 2021 г.

Обикновено публичните органи ще могат да получат данни за крайното енергийно потребление от своите фактури въз основа на данни за измереното годишно потребление ([34]). В някои случаи информацията относно крайното енергийно потребление се събира в счетоводни системи, системи за енергийно счетоводство или енергиен мониторинг, които се управляват от публичните органи.

Ако енергийното потребление на публичните органи е включено в отчета за оперативните разходи, например когато публичен орган наема част от сграда, в която разходите за енергия първоначално се поемат от собственика и след това се разпределят между наемателите, това крайно енергийно потребление също трябва да бъде взето предвид.

Ако използваната в обществена сграда или съоръжение енергия се потребява от друг субект, различен от публичния орган, например от наемател на обществена сграда, като наематели на социални жилища, това енергийно потребление не се включва в крайното енергийно потребление на публичния орган.

По отношение на производството на фотоволтаична и слънчева топлинна енергия, делът на собственото потребление от публичния орган представлява част от крайното енергийно потребление ([35]). Делът на производството на фотоволтаична или слънчева топлинна енергия, което се подава в електроенергийната мрежа или се предоставя на външни потребители на енергийна общност, не се отчита като крайно енергийно потребление на произвеждащия публичен орган.

В случай на енергоснабдяване чрез термопомпа се отчита само електроенергията, необходима за работата на термопомпата ([36]). Топлината от околната среда не се отчита.

Разбивка по крайно енергийно потребление

Данните за крайното енергийно потребление за базовата година, както и за следващите години, следва да бъдат събрани на подходящо равнище на разбивка на крайното енергийно потребление въз основа на следните съображения:

— прилагане на надеждни и разбираеми процедури за корекции в съответствие със съвременните постижения (вж. раздел 4.1.3);

([33]) Поради тази причина Комисията подготви шаблонно софтуерно решение за събиране и следене на данни за крайното енергийно потребление от публични органи и го предостави на заинтересованите държави членки.

([34]) Тъй като целта се определя на годишна база, не е необходимо да се събират данни за потреблението на по-високо равнище на разбивка, като например месечни данни за потреблението.

([35]) В случай на производство на електроенергия от фотоволтаични уредби, в повечето случаи размерът на собственото потребление може да се изчисли въз основа на измерените данни. При производството на слънчева топлинна енергия, при което в повечето случаи няма налични данни от измервания, за определянето на собственото потребление може да се използват инженерни оценки в съответствие със съвременните постижения, ако подготовката на оценките не води до неадекватна тежест.

([36]) В редки случаи термопомпата може да се задвижва и с двигател, работещ с газово гориво.

— предоставяне на възможност за проверка на достоверността на базовото потребление и потреблението през следващите години в рамките на изискваното от държавите членки докладване в съответствие с член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 ([37]).

Макар че в Директива (ЕС) 2023/1791 не е предвидена официална минимална разбивка и държавите членки може да използват други начини за разбивка на данните, в таблица 2 е показан пример за това как може да изглежда подходящото равнище на разбивка на данните за крайното енергийно потребление, събрани за всеки публичен орган за базовата година, както и за следващите години. Посочената разбивка се основава на използвания при енергийните одити подход и е достатъчно подробна за горепосочените цели. Обикновено всички тези данни може да бъдат събрани от сметките за енергия и обединени в съществуващи системи за енергийно счетоводство. Освен това се отправя препоръка всички публични органи в една държава членка да записват своите данни за крайното енергийно потребление в един и същ формат. Подсекторите и дейностите в първата колона също са достатъчни за изпълнение на задължението за разбивка на потреблението на публичните органи по сектори съгласно член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791.

([37]) Член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 се отнася до секторно представяне на размера на намалението на енергийното потребление, което трябва да бъде постигнато. По същия начин може да се приеме, че в годишния доклад следва да се съдържа и разбивка по сектори на крайното енергийно потребление. Въпреки че в член 5, параграф 5 от посочената директива не се описва подробно кои сектори трябва да бъдат представени, както възможното освобождаване за обществения транспорт, така и допустимите корекции изискват достатъчна разбивка на данните за крайното енергийно потребление в съответствие със съвременните постижения.

Таблица 2

Полета с данни за събирането на крайното енергийно потребление (базово равнище и годишни доклади) за публичен орган

Сектори на потреблението и обществени услуги	Електроенергия (1)	Топлофикационни (централни) отоплителни системи	Централни охладителни системи	Природен газ	Мазут за отопление	Бензин	Дизелово гориво	Пелети	Дървесни трески	Твърди горива от биомаса	Твърди изкопаеми горива	Биогаз	Други горива	ОБЩО
Енергийно потребление в сградите														
Офиси и административни сгради														
Болници и здравни заведения														
Училища и детски градини														
Университети														
Сгради на фабрики и работилници														
Други обществени сгради (притежавани или наети)														
Енергийно потребление за процеси														
Обществено осветление														
Водоснабдяване														
Пречистване на отпадъчни води														
Управление на отпадъците														
Други процеси														
Енергийно потребление за услуги за мобилност														
Обществен транспорт (2)														
Автомобилен парк, притежаван от публичен орган за цели, различни от обществения транспорт														
Въоръжени сили (3)														
ОБЩО														

ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1716/oj

ОВ L, 28.6.2024 г.

(1) Разширяване по избор: По отношение на електроенергията би било препоръчително да се извърши допълнително разграничение (например електроенергия за отопление, охлаждане и други цели, собствено потребление от генериране на електроенергия от ФВ), но тези данни може да са налични само когато са използвани специфични измервания на нивото на отделния потребител.

(2) Ако държава членка желае да отчете намалението на крайното енергийно потребление от обществения транспорт за изпълнение на задължението в съответствие с член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791, трябва да се установи специфично базово равнище за посочения сектор (вж. раздел 4.1).

(3) Ако държава членка желае да отчете намалението на крайното енергийно потребление от сектора на въоръжените сили за изпълнение на задължението в съответствие с член 5, параграф 1, трябва да се установи специфично базово равнище за посочения сектор (вж. раздел 4.1). Освен това събирането на данни за енергийното потребление за сектора на въоръжените сили може да бъде ограничено до онези подсегменти, които не подлежат на секретност от съображения за сигурност.

Базово равнище за енергийното потребление за публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители и с по-малко от 5 000 жители

В съответствие с член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 до 31 декември 2026 г. задължението за намаление на крайното енергийно потребление не се прилага за публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители, а до 31 декември 2029 г. не се прилага за публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители. И за двете групи обаче базовата година също е 2021 г.

Поради това държавите членки се насърчават да не изчакват със събирането на данни за базовото равнище на крайното енергийно потребление на тези две групи публични органи до привеждането в действие на задължението, а да започнат събирането веднага след влизането в сила на Директива (ЕС) 2023/1791. Тези две групи разполагат обаче с повече време, за да създадат необходимите процедури и да завършат събирането на всички необходими данни за крайното енергийно потребление.

Специфично базово равнище на енергийното потребление за освободените сектори

Ако дадена държава членка желае да включи намалението на крайното енергийно потребление, постигнато в секторите на обществения транспорт или въоръжените сили, към целта за намаление в съответствие с член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791, тогава трябва да е налице специфично базово равнище на крайното енергийно потребление, което да служи само за изчисляване на постигнатото в тези специфични сектори намаление на крайното енергийно потребление. Базовата година е 2021 г., както за всички други публични органи. Разликата между крайното енергийно потребление през базовата година и действителното крайно енергийно потребление през определена година дава намалението на потреблението, което може да бъде включено към целта за намаление през посочената година. Данните за въоръжените сили могат да се събират и предоставят обобщено.

Държавите членки са свободни да прилагат този вариант и може да го използват за една или повече години и за единия или за двата сектора.

4.1.2. *Изчисление на целите за намаление на крайното енергийно потребление за всяка година*

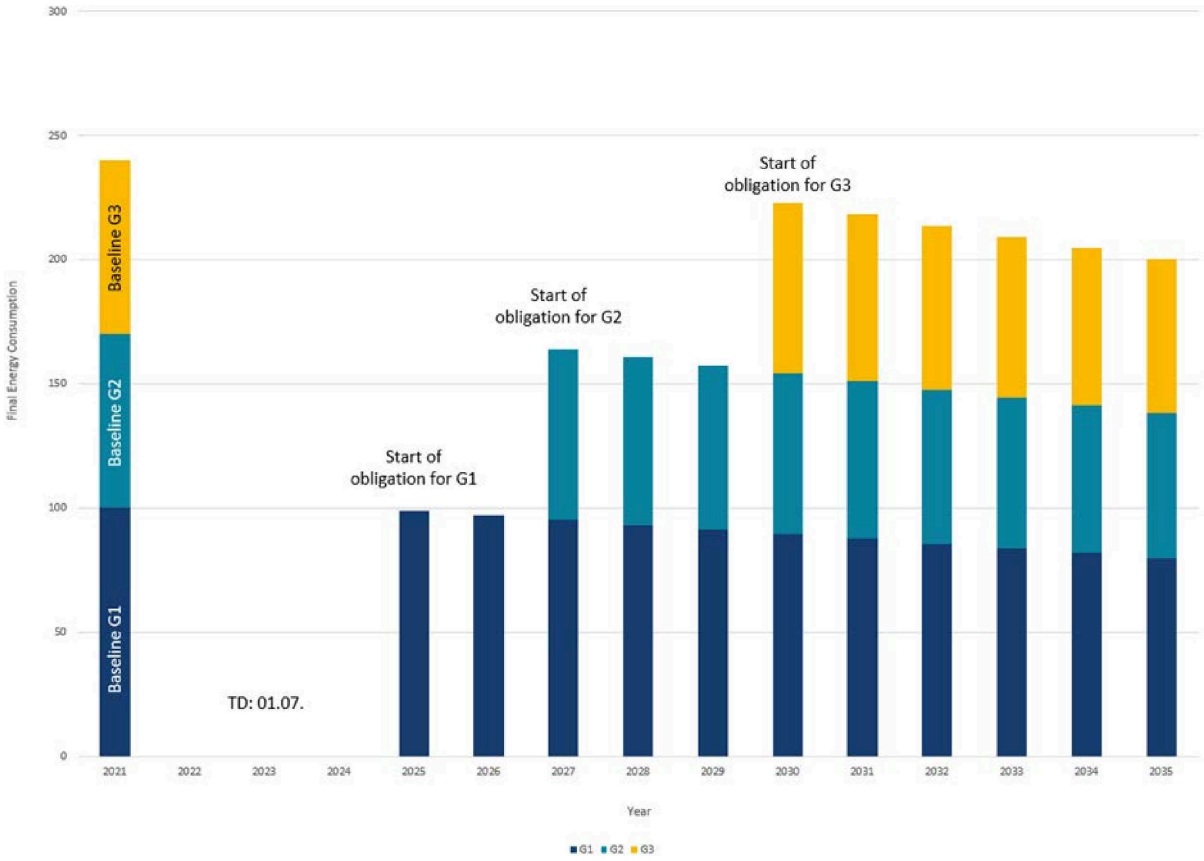
Поради поетапното въвеждане на публични органи в различни по големина административни единици, както е описано по-горе, задължението за намаление на крайното енергийно потребление трябва да се изчислява отделно за всяка група публични органи.

След определянето на базовото равнище за всяка група поотделно — *т.е.* за публичните органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители, за публичните органи в местни административни единици с по-малко от 50 000, но повече от 5 000 жители — впоследствие всяка година целта за намаление на крайното енергийно потребление може да бъде изразена като максимално крайно енергийно потребление.

Въз основа на приети базови стойности за трите групи публични органи в различни по големина административни единици, фигура 1 по-долу е показано нагледно как максималното крайно енергийно потребление се мени във времето, като се започва от 2025 г. През 2025 г. задължението е задължение за пропорционалност, което започва от 11 октомври на годината на транспониране, което означава, че държавите членки не трябва да постигат пълния размер от 1,9 % намаление на крайното енергийно потребление в сравнение с базовото равнище, а само пропорционалната част за цялата година, започваща с датата на транспониране, която е 0,4 %. Освен това до четири години след влизането в сила на директивата целите са ориентировъчни. В приложение I към Директива (ЕС) 2023/1791 са включени подробни формули за изчисляване на целта за намаление на крайното енергийно потребление за всяка година.

Фигура 1

Пример за постепенно разработване на целеви стойности на крайното енергийно потребление (приети стойности за „Базова група 1“ (G1) = 100 енергийни единици; „Базова група 2“ (G2; публични органи в местните административни единици с по-малко от 50 000 жители и с повече от 5 000 жители) = 70; „Базова група 3“ (G3, публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители) = 70; за 2025 г. се прилага пропорционално взетата цел)

Ако базовото равнище бъде коригирано, например след преходния период, когато прогнозните стойности се заменят с реални стойности, или поради друга причина през следващите години ([38]), целите трябва да бъдат преизчислени с новите базови стойности.

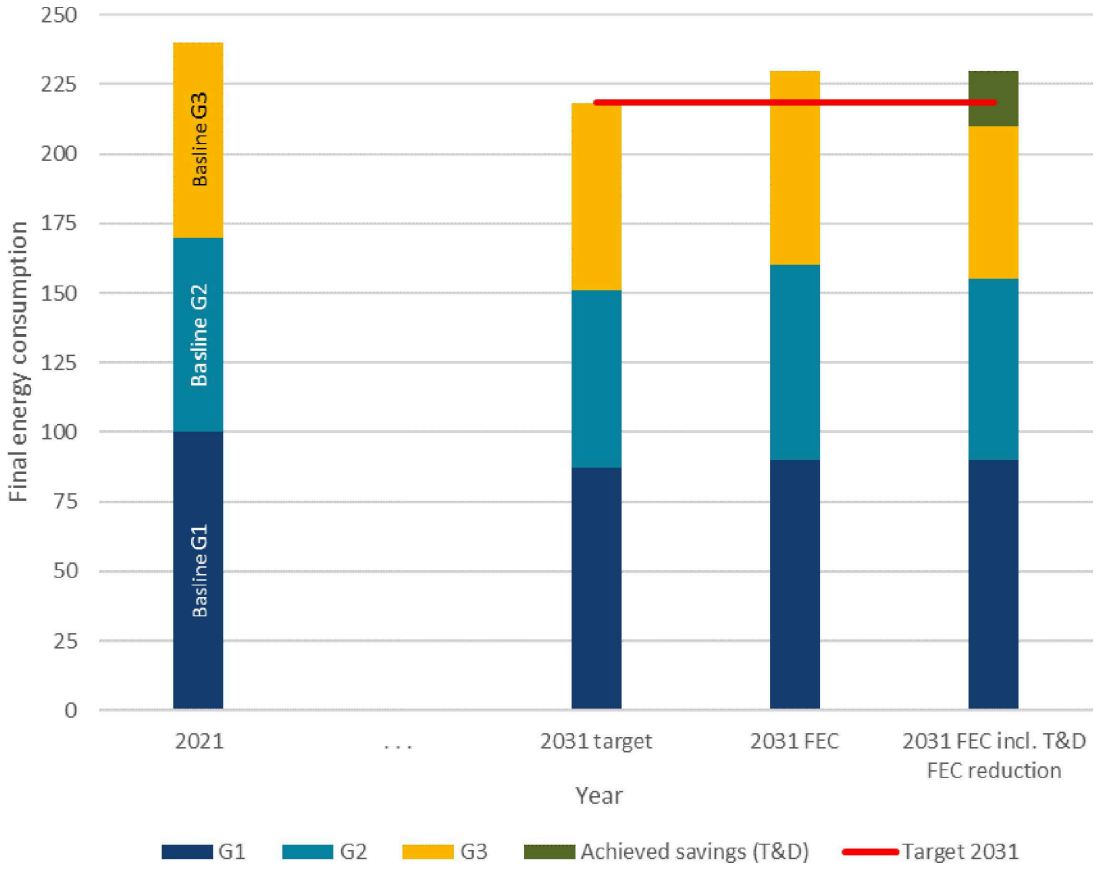
По отношение на докладването относно изпълнението на задължението е препоръчително да се използват календарни години, тъй като базовото равнище се определя за календарната 2021 г., а докладването във връзка с националния план в областта на енергетиката и климата изисква периоди на докладване от две календарни години.

Целта за намаление на крайното енергийно потребление през дадена година е постигната, ако действителното крайно енергийно потребление, вероятно след коригиране на някои елементи от крайното енергийно потребление (вж. раздел 4.1.3), е по-ниско от максималното крайно енергийно потребление през тази година. На фигура 2 по-долу е показана проверката на постигането на целта, като е използван примерът за 2031 г. Целта, която трябва да бъде постигната от всички публични органи заедно през 2031 г., е сумата от базовите стойности за всяка от трите групи публични органи в различни по големина административни единици. Освен това с примера се показва как включването на намаления на крайното енергийно потребление от секторите на обществения транспорт и въоръжените сили може да допринесе за постигането на целта, тъй като те може да бъдат приспаднати от действителното крайно енергийно потребление през дадената година.

([38]) Ако например публичните органи бъдат премахнати поради приватизация, тогава премахването трябва да бъде отразено в базовото равнище, както и в годишното крайно енергийно потребление (вж. раздел 4.1.3).

Фигура 2

Проверка на постигането на целта с използване на примера за 2031 г. — по веднъж без отчитане и с отчитане на крайното енергийно потребление от секторите на обществения транспорт и въоръжените сили

4.1.3. *Регистриране на намалението на крайното енергийно потребление за всяка година*

Всяка година, като се започне от 2025 г., държавите членки ще трябва да повтарят събирането на данни за крайното енергийно потребление от публични органи, като използват същата методика и структура на данните, използвани за събиране на данните за определяне на базовото равнище. В съответствие с член 5, параграф 3 от Директива (ЕС) 2023/1791 събирането на данните за публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители трябва да започне от 2027 г. За публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители то започва от 2030 г. Държавите членки може да пожелаят да се направи оценка дали процедурата за събиране на данни действително работи и дали се забелязва тенденция към намаление на крайното енергийно потребление в тези публични органи. Поради това може да е препоръчително събирането на данни да започне успоредно с другите публични органи, за които задължението за намаляване започва през 2025 г.

С член 5, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791 на държавите членки изрично се позволява да вземат предвид различията в климата в рамките на държавата членка, когато изчисляват крайното енергийно потребление на своите публични органи.

Освен това, като вземат предвид общите цели на директивата, когато изчисляват крайното енергийно потребление на своите публични органи държавите членки може да прилагат допълнителни корекции. По-специално това включва корекция спрямо променящите се равнища на обществени услуги или корекции в случай на добавяне, премахване или преструктуриране на публични органи. Коригирането на крайното енергийно потребление за тези оказващи влияние фактори също ще спомогне да се избегнат всякакви големи отрицателни стимули и прехвърляния, които могат да бъдат причинени от определените в член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 задължения, като например постигнатите намаления на крайното енергийно потребление чрез възлагане на дейности на външни изпълнители или намаляване на нивата на обслужване.

Държавите членки не са задължени да вземат предвид различията в климата или други оказващи влияние фактори. Ако държава членка избере да коригира енергийното потребление спрямо различията в климата или други оказващи влияние фактори, тя следва да предостави достатъчно информация, за да обясни как е изчислена корекцията и какво въздействие е оказала корекцията върху докладваното крайно енергийно потребление.

Съгласно съвременните постижения при коригиране на крайното енергийно потребление поради различия в климата, както е посочено по-специално в ISO 17742 или ISO 50049, методиката за коригиране не трябва да се променя през различните години. Освен това прилаганият подход за корекция трябва да бъде последователен във всички сектори на потребление и не може да се прилага избирателно за специфични сегменти на потреблението, например сектори, обществени услуги или групи от публични органи.

Ако държава членка избере да промени избрания подход след определен брой години на докладване, ще трябва да се предостави изчерпателно обяснение на причините за всяка промяна и, от съображения за последователност, преизчисление на докладваните за предходните години стойности на крайното енергийно потребление на енергия, като новоизбраният подход ще се прилага във всички сектори и обществени услуги. С това ще се докаже, че задълженията по посочения член се изпълняват последователно и съгласно новата методика.

В този контекст в допълнение Б към настоящото приложение се описват накратко считаните за подходящи спрямо съвременните постижения методически подходи за коригиране на изчисленията за крайното енергийно потребление. Държавите членки може да се отклонят от предложената процедура по основателни причини и с подходяща обосновка.

4.2. **Изисквания на политиката в член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791**

Държавите членки са свободни да съставят „съчетание от политики“, предназначено за постигане на целите за крайно енергийно потребление. Макар че в член 5, параграфи 3, 4 и 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 се предвиждат няколко задължителни инструмента, при разработването на конкретните начини за изпълнение държавите членки могат да прилагат висока степен на гъвкавост.

В следващите раздели се подчертават основните изисквания, свързани с прилагането на член 5, параграфи 3, 4 и 5 от Директива (ЕС) 2023/1791.

4.2.1. *Изисквания, свързани с инструментите за дългосрочно планиране*

В съответствие с член 5, параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки гарантират, че всички регионални и местни органи включват конкретни мерки за енергийна ефективност в своите инструменти за дългосрочно планиране. Това означава, че държавите членки трябва да прилагат подходящи мерки на политиката, които водят до това всички региони и общини да използват инструменти за дългосрочно планиране, обхващащи темата за енергийната ефективност. В идеалния случай дългосрочните планове за енергийна ефективност следва да бъдат част от по-широки планове, като планове за декарбонизация или за устойчиво развивана енергия, когато такива съществуват или се създават.

Държавите членки могат да използват като отправна точка различни форми на планове за декарбонизация или за устойчива енергия, които са разработени от местните органи в рамките на съответните национални и европейски инициативи ([39]). Обикновено мерките за енергийна ефективност вече са неразделна част от процеса на планиране в тези инициативи. Освен това в повечето от инициативите се предвижда някакъв вид осигуряване на качеството на дългосрочните планове, както и на процедурите за изпълнение. Освен това някои държави членки вече са започнали да включват съображения във връзка с устойчиво развиваната енергия, включително енергийната ефективност, в плановете за териториално развитие или в градоустройствените планове, които се изготвят редовно от регионите и общините.

4.2.2. *Напаляване на енергийната бедност*

Изискванията, които държавите членки трябва да изпълнят във връзка с облекчаване на енергийната бедност и защита на уязвимите клиенти, са включени в член 24 от Директива (ЕС) 2023/1791. В този контекст с член 5, параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 само се добавя, че държавите членки гарантират, че всички органи, включително регионалните и местните органи ([40]), участват активно в прилагането на политиките, свързани с енергийната бедност. По-специално трябва да се гарантира, че при планиране и прилагане на мерките за енергийна ефективност са взети предвид интересите на приоритетните групи (хората, засегнати от енергийна бедност, хората, живеещи в домакинства с ниски доходи и уязвимите групи), както и че значителните отрицателни преки или косвени въздействия на мерките за енергийна ефективност са смекчени. Това се отнася за дългосрочните планове за енергийна ефективност и декарбонизация, и по-специално за социални жилища, притежавани от регионални или местни органи, планове и политики, които също може да бъдат комбинирани с допустимите по линия на Социалния фонд за климата мерки и инвестиции.

([39]) Посочване на някои примерни инициативи: На европейско равнище със Споразумението на кметовете успешно се въвежда инструментът „План за действие за устойчива енергия и климат“ (SECAP); В региона DACH инициативи като „e5“ или „Klimabündnis“ са добре познати. Нидерландия инициира национална програма за разработване на регионални енергийни стратегии.

([40]) Местните органи, които са подписали Споразумението на кметовете на ЕС, може да получат подкрепа за своите усилия за планиране и прилагане по отношение на енергийната бедност. При предлагането на тази подкрепа е налице сътрудничество между инициативата за Споразумението, съвместния изследователски център и консултантския център по въпросите на енергийната бедност. За повече информация, моля, вж.: https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/library/energy_poverty/.

4.2.3. *Оказване на подкрепа на публичните органи при въвеждането на мерки за подобряване на енергийната ефективност*

Съгласно член 5, параграф 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 от държавите членки се изисква да оказват на публичните органи подкрепа, която може да включва финансова и техническа подкрепа, при въвеждането на мерки за подобряване на енергийната ефективност, без да се засягат правилата за държавната помощ.

Като цяло държавите членки разполагат със свобода при разработването на „пакети за подкрепа“ за публичните органи. Като се вземат обаче предвид примерите, дадени в член 5, параграфи 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791, и въз основа на практическия опит, подкрепата следва да включва, наред с другото, следните важни елементи: ([41])

— техническа и финансова подкрепа за подобряване на дългосрочното планиране, свързано с устойчиво развиваната енергия и декарбонизацията на регионално и местно равнище;

— техническа подкрепа за изготвяне на инвестиционни проекти въз основа на резултатите от дългосрочното планиране („подготовка на бъдещи проекти“);

— финансова подкрепа за инвестиционни проекти за енергийна ефективност, преоборудване или декарбонизация съгласно изискването на член 30 от Директива (ЕС) 2023/1791 ([42]);

— подкрепа за интегрирането в оценката на инвестициите на по-широки ползи от енергийната ефективност и съображения за емисиите на въглероден диоксид през целия жизнен цикъл, осигурени например чрез програми за изграждане на капацитет;

— техническа помощ при прилагането на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат съгласно изискването на член 29, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Освен това мерките за подкрепа следва да бъдат достъпни за всички публични органи. Пилотни програми и мерки с ограничен обхват не са достатъчни.

4.2.4. *Енергийни характеристики на сградите и подмяна на неефективни топлоизточници*

С член 5, параграф 9 от Директива (ЕС) 2023/1791 се поставя ударение върху енергийните характеристики на сградите, включително подмяната на стари и неефективни топлоизточници като особено привлекателна мярка за енергийна ефективност, която публичните органи могат да предприемат. Тъй като задължението по член 5, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 се отнася до намаление на крайното енергийно потребление, подмяната на отоплителни котли, използващи изкопаеми горива, с топлофикация (с възобновяеми енергийни източници), когато това е осъществимо, или с термопомпи, ще доведе до големи намаления на крайното енергийно потребление.

5. **Задължения, свързани с член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791**

Член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 заменя член 5 от Директива (ЕС) 2012/27/ЕС. Основните промени са:

— обхватът на изискването за саниране на 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради е разширен от сгради, притежавани и заемани от централната администрация, до всички сгради, собственост на публични органи съгласно определението в член 2 от Директива (ЕС) 2023/1791;

— изискваното равнище на саниране се увеличи от минималните изисквания за енергийните характеристики (както са определени в член 5 от ДЕХС) на стандарта за ПНЕС (както е определен в член 2, точка 3 от ДЕХС) или за СНЕ (както е определен в член 11 от ДЕХС);

— в допълнение към ежегодното постигане на равностойно равнище на икономии на енергия, с алтернативния подход от държавите членки се изисква да въведат паспорт за саниране за сгради, представляващи най-малко 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради, собственост на публични органи, както и санирането на тези сгради до ПНЕС или СНЕ преди 2040 г.

([41]) За много от посочените елементи съществуват програми и схеми на равнището на ЕС, които могат да бъдат разгледани, като ELENA, програма LIFE, INTERREG и др.

([42]) Препоръка на Комисията от 12 декември 2023 г. относно транспонирането на член 30 от Директива (ЕС) 2023/1791 за енергийната ефективност, отнасящ се до националните фондове за енергийна ефективност, финансирането и техническата подкрепа (ОВ C, 2023/1553, 19.12.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1553/oj).

За да се съобразят с член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки:

— гарантират, че най-малко 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или охлаждани сгради, които се притежават от публични органи и които имат разгъната използваема застроена площ над 250 m^2, се санира всяка година с цел да се преобразува в най-малко ПНЕС или СНЕ (прият подход);

— преговарят със собственика за сгради, които са заемани, но не са собственост на публични органи, с цел установяване на договорни клаузи сградата да стане най-малко ПНЕС или СНЕ, по-специално при настъпването на момент за намеса като подновяване на наема, промяна на предназначението, значителен ремонт или поддръжка;

— изготвят и публично оповестяват и предоставят достъп до списък на обществените сгради.

Държавите членки може да решат да приложат алтернативен подход, който се състои в постигане на годишни икономии на енергия, най-малко равностойни на тези, постигнати чрез приетия подход. С оглед на прилагането на този алтернативен подход държавите членки:

— прогнозират икономиите на енергия, до които би довело санирането съгласно член 6, параграфи 1—4 от Директива (ЕС) 2023/1791, като използват подходящи стандартни стойности за енергийното потребление на еталонни сгради на публичните органи преди и след саниране в ПНЕС или СНЕ;

— гарантират, че всяка година се въвежда паспорт за саниране за сгради, представляващи най-малко 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради, които се притежават от публични органи. За тези сгради санирането до ПНЕС трябва да бъде постигнато най-късно до 2040 г.

Сградите, които попадат в обхвата на член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791, са отоплявани и/или охлаждани сгради, притежавани или заемани от публични органи, с разгъната използваема застроена площ над 250 m^2 (член 6, параграф 1 от посочената директива). Сградите трябва да се тълкуват в съответствие с определението, предвидено в член 2, точка 1 от ДЕХС, където „сграда“ означава „конструкция със стени и покрив, в която се използва енергия за регулиране на параметрите на вътрешната среда“. „Разгъната използваема застроена площ“ означава „разгънатата площ на сграда или на част от сграда, в която енергията се използва за регулиране на параметрите на вътрешния въздух“ (член 2, точка 13 от Директива (ЕС) 2023/1791). Това означава, че от задължението са изключени например сгради като неотопляеми гаражи или складове. В таблица 3 се предоставя преглед на различните задължения съгласно категориите сгради, включени в член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Таблица 3

Обхват на различните задължения по член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791

Категория		Включени в списък	Включени в базовото равнище [1]	Задължение за саниране	Принос за постигане на целта за саниране до ПНЕС
Позоваване		Член 6, параграф 5	Член 6, параграф 1—4 и член 6, параграф 6		
Заемани от публични органи, но не са притежавани от тях		ДА	НЕ	НЕ [2]	НЕ
Собственост на публични органи	Сгради, които вече са ПНЕС към 1 януари 2024 г.	ДА	НЕ	НЕ	НЕ
	Социални жилища — ВОДЕЩИ до разходи за саниране	ДА	НЕ	НЕ	НЕ
	Социални жилища — не водещи до разходи за саниране	ДА	ДА	ДА	ДА
	Сгради, за които технически, икономически или функционално не е осъществимо да бъдат преобразувани в ПНЕС (член 6, параграф 2, втора алинея)	ДА	ДА	НЕ	ДА [3]

Категория		Включени в списък	Включени в базовото равнище ([1])	Задължение за саниране	Принос за постигане на целта за саниране до ПНЕС
Позоваване		Член 6, параграф 5	Член 6, параграф 1—4 и член 6, параграф 6		
	Специални сгради, определени съгласно член 6, параграф 2, букви а) — в).	ДА	ДА	ДА	ДА ([4])
	Всички други сгради, за които е предназначено задължението за саниране > 250 m^2	ДА	ДА	ДА	ДА
Други сгради ≤ 250 m^2		НЕ ([5])	НЕ	НЕ	НЕ

([1]) В базовото равнище са включени само сгради, които са собственост на публични органи, считано от 1-ви януари 2024 г. Сградите, придобити от публичен орган след тази дата, не са включени в базовото равнище, но могат да допринесат за постигане на целта, ако впоследствие бъдат обновени по стандарта за ПНЕС или стандарта за СНЕ.

([2]) Задължение за договаряне на договорни клаузи (член 6, параграф 1).

([3]) Само ако въпреки това са санирани до ПНЕС или СНЕ

([4]) За специални сгради, както е предвидено в член 6, параграф 2, букви а)—в), е достатъчно саниране с цел повишаване на енергийната ефективност до подходящо, определено от държавите членки равнище, което може да бъде по-малко строго от ПНЕС. Постигането на ПНЕС след саниране не е задължително.

([5]) Съгласно член 6, параграф 5 няма задължение за включване в списъка на сгради по-малки от 250 m^2, но държавите членки могат да изберат да го направят, за да получат пълен списък на обществените сгради.

Определените в член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 задължения за саниране и икономии на енергия трябва да се изпълняват ежегодно от държавите членки, считано от датата на транспониране до 11 октомври 2025 г. За целите на събирането на данни и докладването на държавите членки се препоръчва да използват календарната година като основа за изчисляване и докладване на своите задължения. През периода от датата на транспониране до края на годината изискването относно m^2, които трябва да бъдат санирани, или икономиите на енергия, които трябва да бъдат постигнати, може да бъде изчислено пропорционално, като то се равнява на 0,7 % от площта на всички сгради на публичните органи през 2025 г., в допълнение към 2,3 % от сградите на централната администрация, които трябва да бъдат санирани през 2025 г. в съответствие с член 5 от Директива 2012/27/ЕС.

С понятието за енергийно саниране се описва подобряването на енергийните характеристики на един или повече сградни елемента, например външните ограждащи елементи на сградата или техническите сградни инсталации, с което значително се намалява енергийното потребление за отопление и/или охлаждане на помещения, БГВ, вентилация, (вградено) осветление и използване на енергия за собствени нужди ([43]).

В Препоръка (ЕС) 2019/1019 на Комисията ([44]) се предоставят допълнителни подробности относно понятията техническа, икономическа и функционална осъществимост, които са от значение и за прилагането на член 6, параграф 2. В нея се посочва, че държавите членки трябва да уточнят в кои конкретни случаи изпълнението на изискванията не е осъществимо от техническа, икономическа и/или функционална гледна точка и да гарантират, че тези случаи са ясно определени, формулирани и обосновани. Процедурите за оценка на осъществимостта също могат да се различават между видовете сгради, за да се отчетат техните специфики. Техническата, икономическата и функционалната осъществимост следва да се тълкуват, както следва:

— *Техническа осъществимост* — техническа осъществимост отсъства тогава, когато изискванията не могат да се прилагат от техническа гледна точка, т.е. когато техническите характеристики на инсталацията възпрепятстват прилагането на изискванията.

— *Икономическа осъществимост* — икономическата осъществимост се отнася до разходите за прилагане на изискванията и това дали: i) тези разходи са пропорционални по отношение на разходите за планираната намеса (напр. модернизиране на инсталацията); ii) очакваните ползи надвишават разходите, като се вземе предвид очакваният експлоатационен срок на инсталацията.

— *Функционална осъществимост* — прилагането на изискванията не е функционално осъществимо, ако те биха довели до промени, които ще нарушат функционирането на инсталацията или използването на сградата (или обособената част от сграда) предвид специфичните ограничения (например технически разпоредби), които могат да се прилагат за инсталацията и/или сградата.

([43]) Европейска комисия, генерална дирекция „Енергетика“, 2019 г., Широкообхватно проучване на дейностите по енергийно саниране на сгради и навлизането на сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия в ЕС: окончателен доклад, Служба за публикации, стр. 208, https://data.europa.eu/doi/10.2833/14675.

([44]) Препоръка (ЕС) 2019/1019 на Комисията от 7 юни 2019 г. относно модернизирането на сгради (ОВ L 165, 21.6.2019 г., стр. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2019/1019/oj).

5.1. **Задължения, свързани със списъка на сградите на публичните органи**

В съответствие с член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791, до датата на транспониране — до 11 октомври 2025 г. — държавите членки изготвят, оповестяват публично и предоставят достъп до списък на отопляваните и/или охлаждани сгради, или и на двете, които са с площ, по-голяма от 250 m^2 и са притежавани или заемани от публични органи. За всяка сграда списъкът трябва да съдържа най-малко разгънатата площ в m^2, сертификата за енергийните характеристики (СЕХ) и, когато е налично, измереното годишно потребление на енергия за отопление, охлаждане, електроенергия и БГВ. Този списък се актуализира най-малко на всеки две години. Със списъка се подкрепя оценката на задълженията, определени в член 6, параграфи 1—4 и параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/1791, като на държавите членки се предоставя възможност да изчислят разгънатата площ, обхваната от целта от 3 %, и m^2, които трябва да се санират ежегодно според приетия подход, или равностойни икономии на енергия, които трябва да се постигнат при алтернативния подход.

Отправната точка за изготвяне на списъка е изготвянето на списък на всички публични органи. Той може да е въз основа на списъка на публичните органи, необходим за член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791. Поради това е препоръчително данните, необходими за спазване на член 6, параграф 5, заедно с данните, необходими за спазване на член 5, да се събират чрез едни и същи инструменти. За всеки публичен орган държавите членки установяват всички сгради, които попадат в обхвата на посочения член. Макар че в член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 няма изискване държавите членки да докладват кои органи притежават или заемат сградите, държавите членки ще се нуждаят от тази информация, за да разработят подходящи мерки, които са различни за притежаваните и за заеманите от публичните органи сгради. Те могат също така да използват тази информация, за да се съобразят с други изисквания, като необходимостта от редовно актуализиране на списъка и връзка с ДЕХС. От полза може да е също така да се публикуват данни относно собствеността или заетостта, така че потребителите на списъка да могат да разпознават тези сгради, по отношение на които публичните органи са пряко отговорни за мерките за енергийна ефективност (включително саниране).

Списъкът следва да бъде съставен по такъв начин, че да е възможно еднозначно разпознаване на всяка сграда. Практически подход би могъл да бъде използването на същото еднозначно разпознаване, използвано в СЕХ, което може да се различава в отделните държави членки. Например, това може да е адресът и/или наименованието на сградата. Така следва допълнително да се улесни управлението на списъка и връзката с други бази данни, изисквани от ДЕХС.

Въз основа на категориите, определени в член 6, параграф 2, букви а)—в) от Директива (ЕС) 2023/1791, списъкът включва всички сгради, притежавани или заемани от публичен орган, включително:

— сгради, които вече отговарят на стандартите за ПНЕС и СНЕ;

— социални жилища; тъй като определението за социално жилище се различава в отделните държави членки, за да се определи дали дадена сграда следва да бъде включена, следва да се използва националното определение;

— сгради, принадлежащи към специалните категории, посочени в член 6, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Съгласно член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 списъкът трябва да включва сертификата за енергийните характеристики, което означава електронна версия, видима например като уебстраница, файл PDF или изображение.

СЕХ включва разгънатата площ на сградата (която трябва да се разбира като разгънатата използваема застроена площ, посочена в m^2), която може да се използва за попълване на съответния елемент от списъка.

Съгласно член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 от държавите членки се изисква да регистрират измереното енергийно потребление за всяка включена в списъка сграда, когато тези данни са налични. Това включва годишното енергийно потребление за отопление, охлаждане, електроенергия и БГВ. Обикновено данните относно енергийното потребление може да бъдат лесно установени, тъй като се предоставят от енергоснабдителя. Трябва обаче да се вземат предвид долуизброените аспекти:

— Отоплението в сградите обикновено се осигурява от: електрически уредби (термопомпи, ОВиК, съпротивителни топлоизточници), котли, използващи горива (газ, биомаса и др.), мрежи за топлоснабдяване или друга генерирана на място енергия (например слънчева топлинна). В някои случаи установяването на крайната употреба на топлината е сравнително лесно; например мрежите за топлоснабдяване могат да записват количеството топлина, подадено на сградата, за целите на фактурирането. В други случаи (например котли, използващи биомаса) потребителите се таксуват според количеството гориво, купувано от тях, което следователно трябва да се преобразува в kWh.

— Обикновено енергийното потребление включва енергия, използвана с оборудване, което не е пряко относимо към самата сграда. Например в една сграда може да се помещават сървърите за цяла организация и да се отчита много високо потребление в сравнение със стойността, посочена в СЕХ.

— Ако в сградата не се извършва измерване на нивото на отделния потребител, може да не е възможно да се посочи отделно енергийното потребление за отопление, охлаждане и БГВ, ако те се осигуряват с електрическо оборудване. В този случай те следва да бъдат включени в категорията за потребление на електроенергия.

— За сгради с локални възобновяеми енергийни източници към внесеното от мрежата нетно количество енергия следва да бъде добавено потреблението на произведената на място енергия. Общото енергийно потребление се изчислява като от сумата на *общия внос* и производството се изважда *общият износ*.

— В някои случаи за една от подкатегориите на енергийното потребление няма да е възможно да се предостави пълната сума, например в случай на сграда, където само част от нуждите от БГВ се покриват от слънчеви водоподгреватели. В този случай в подкатегорията *БГВ* следва да се отчете само произведеното на място измеримо количество вода за БГВ.

При определяне на методиката за спазване на изискванията на член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791, държавите членки следва да предоставят ясни указания на публичните органи за това как следва да се отчитат данните за потреблението.

За да оповестят публично списъка и да осигурят достъп до него държавите членки гарантират, че широката общественост и всички заинтересовани страни имат лесен достъп и използват данните. На практика държавите членки могат да изпълнят изискването например чрез:

— публикуване на списъка на лесно достъпен за обществеността уебсайт;

— осигуряване на безплатен достъп без регистрация или след опростен процес на регистрация;

— предоставяне на основни функции на потребителите, например търсене на конкретна сграда или сгради, която/които се притежава/т от конкретен публичен орган или по други налични характеристики на сградата;

— предоставяне на възможност на потребителите да изтеглят всички данни или части от тях.

Държавите членки могат да осигурят допълнителни функции за улесняване на използването на списъка, например за търсене по публичен орган, по град/регион или по адрес.

Държавите членки трябва да изготвят списъка до крайния срок за транспониране и да го актуализират поне на всеки две години ([45]). Тези актуализации трябва да включват поне следните изменения:

— новопостроени сгради, нови сгради, придобити или използвани от публичен орган;

— сгради в базата данни, които са продадени или разрушени, или където отдаването под наем е приключило;

— сгради, които претърпяват изменения, водещи до промяна на техния размер;

— сгради, за които е извършена актуализирана оценка на енергийните характеристики, водеща до нов СЕХ;

— сгради, в които е извършено енергийно саниране, водещо до значителни енергийни намаления.

За целите на актуализирането на списъка на всеки две години държавите членки актуализират също и данните за енергийното потребление за сградите на публичните органи. За да се сведе обаче до минимум административната тежест за държавите членки се препоръчва актуализирането на данните за енергийното потребление да се извършва само ако има значителни промени, например поради енергийно саниране или промяна на предназначението. За допълнително намаляване на административната тежест се препоръчват цифрови и автоматизирани решения за улесняване на събирането на данни. Те следва да бъдат разработени така, че и свързаните с член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 изисквания да могат да бъдат изпълнени чрез същия поток от данни. Например, автоматизираните показания на данни от интелигентни измервателни уреди могат да се обобщят на равнище сграда и на равнище публичен орган, така че да е възможно да се поддържа редовна актуализация както на списъка за член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791, така и на базата данни за съответствие с член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791.

([45]) Актуализирането на списъка няма да оказва каквото и да е въздействие върху базовото равнище и годишната цел, които ще останат същите.

Съгласно член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки трябва да свържат списъка с прегледа на сградния фонд, направен в рамките на националните планове за саниране на сгради в съответствие с член 3 от ДЕХС и базите данни, създадени съгласно член 22 от ДЕХС. Това може да се постигне чрез свързване на списъка с тези набори от данни чрез наименованието или идентификатора на сградата. Когато съгласно ДЕХС от държавите членки се изисква да докладват броя на сградите и разгънатата застроена площ (m^2) за обществени сгради, това може да бъде извлечено от изготвения във връзка с член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 списък. Данните, събрани за създаване на списъка, изискван съгласно член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791, може да се използват за попълване на националния преглед на сградния фонд, но ще са необходими други източници на данни.

В член 6, параграф 5, втора алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 се посочва, че публично оповестените и достъпни данни от списъка (относно характеристиките на сградния фонд, санирането на сгради и енергийните характеристики) могат да се обобщят от Обсерваторията на сградния фонд в ЕС (ОСФ в ЕС), за да се осигури по-добро разбиране на енергийните характеристики на строителния сектор чрез съпоставими данни. ОСФ в ЕС е инструмент, с който се следят енергийните характеристики на сградите в ЕС ([46]). Създаденият във връзка с член 6, параграф 5 списък следва да допринесе за подобряване на данните и информацията в ОСФ в ЕС чрез предоставяне на данни за сградния фонд на публичните органи, включително сертификати за енергийните характеристики, ПНЕС и енергийното потребление. Изискването ще бъде изпълнено в минимална степен, ако държавите членки споделят данни от списъка с ОСФ в ЕС в съответствие с определените от Комисията условия.

5.2. **Задължение за спазване на годишната цел за саниране**

Процентът на саниране от 3 % трябва да се изчислява въз основа на разгънатата застроена площ на сградите с разгъната използваема застроена площ над 250 m^2, които са притежание на публичните органи и които към 1 януари 2024 г. не са ПНЕС. Това означава, че годишната цел за саниране от 3 % се основава на фиксирана стойност (базово равнище) през целия период на изпълнение.

Държавите членки могат да решат кои сгради да санират, за да спазят изискването за саниране от 3 %, като надлежно вземат предвид икономическата ефективност и техническата осъществимост при избора на сградите за саниране Ако държавите членки преценят, че не е технически, икономически или функционално осъществимо конкретна сграда да бъде преобразувана в ПНЕС и санират тази сграда в по-малка степен, те не отчитат санирането на тази сграда като изпълнение на изискването. Тези сгради обаче все пак ще трябва да бъдат включени в списъка на сградите, използвани за изчисляване на годишното изискване за саниране (т.е. в базовото равнище). Държавите членки следва също така да имат предвид, че определението за ПНЕС включва понятието за ефективност на разходите.

По изключение държавите членки могат да прилагат по-малко строги изисквания от санирането до ПНЕС или СНЕ за сгради, принадлежащи към следните категории (член 6, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791):

— защитени сгради, ([47]) доколкото изпълнението на някои минимални изисквания за енергийните характеристики би довело до неприемлива промяна на техния характер или външен вид;

— сгради, притежавани от въоръжените сили или от централната администрация, които служат за целите на националната отбрана. Тази разпоредба не включва военни общежития или административни сгради;

— сгради, използвани за храмове и за религиозни дейности.

Тази разпоредба означава, че тези сгради следва да бъдат включени в изчислението на базовото равнище и могат да бъдат отчетени за постигането на целта, дори ако постигнат стандарт за енергийни характеристики, различен от ПНЕС или СНЕ. Санирането на тези сгради до стандарт, който е по-нисък от ПНЕС или СНЕ, следва да бъде възможно най-близо до стандарта за ПНЕС или СНЕ, за да бъдат включени към целта, като се вземат предвид специалните характеристики на сградата. За да се случи това държавите членки следва да определят това минимално равнище според характеристиките на сградата или група от сгради с подобни характеристики.

([46]) Обсерватория на сградния фонд в ЕС, https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-building-stock-observatory_en/.

([47]) Член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 се отнася до сгради, официално защитени в рамките на определена среда или поради тяхната особена архитектурна или историческа стойност, голямата част от които ще бъдат исторически сгради.

Социални жилища

За целите на член 6, параграф 1, трето изречение от Директива (ЕС) 2023/1791 социалните жилища обхващат всички сгради (включително многофамилни сгради и еднофамилни къщи) с разгъната използваема застроена площ над 250 m^2, които се притежават от публични органи за целите на предоставянето на социални жилища и които към 1 януари 2024 г. не отговарят на приложимото в съответната държава членка определение за ПНЕС. Държавите членки следва да се позовават на националното определение за социални жилища. Сградите със смесена собственост следва да бъдат включени в задължението за саниране, ако са изпълнени критериите за разгъната площ за частите, притежавани от публичния орган.

Държавите членки може да решат да освободят социалните жилища от задължението за саниране, ако то би довело до увеличения на наемите за хората, живеещи в социалните жилища, които не могат да бъдат ограничени до равностойния размер на икономиите от сметките за енергия. За тази цел държавите членки може да прогнозират икономиите от сметките за енергия в резултат на саниране на социалните жилища (като се вземат предвид икономиите на енергия и развитието на цените на енергията) и да преценят дали те са достатъчни за покриване на разходите за саниране. Когато икономиите от сметките за енергия не покриват разходите за саниране, държавите членки може да обмислят алтернативни възможности за избягване на прехвърлянето на всички разходи за саниране върху живущите, например чрез финансиране на част от разходите чрез публични или частни инструменти за финансиране, включително чрез мерки и инвестиции, допустими по линия на „Социален фонд за климата“. Този случай следва да се прилага в ситуации, в които наемът се начислява пропорционално на стойността на жилището и когато разходите за подобряване на дома (включително енергийно саниране) се прехвърлят върху домакинствата под формата на увеличени наеми.

Неутрален по отношение на разходите означава, че необходимата за саниране на сградата инвестиция е равна или по-ниска от паричния еквивалент на ползите през експлоатационния срок, които може да се очакват след санирането. За да се прецени дали случаят е такъв държавите членки следва да определят подходящи методики, с които се уточнява начинът на определяне на необходимите за изчислението параметри, като разходи за саниране, норми на дисконтиране, бъдещи цени на енергията, потребление преди и след санирането и др.

Държавите членки следва да вземат предвид други съответни разходи, наложени от социалните жилища, както и други ползи, които могат да бъдат постигнати след саниране до ПНЕС. Например домакинствата, които наемат социални жилища, може да се възползват от (по-ниски) тарифи, предназначени да се помогне на приоритетни групи (като хората, засегнати от енергийна бедност, уязвимите клиенти, хората, живеещи в домакинства с ниски доходи и когато е приложимо, хората, живеещи в социални жилища) с техните сметки за енергия или сметките за енергия може да бъдат частично или изцяло платени от схеми за социално подпомагане или други инструменти, които са налични във всяка държава членка, включително проучване на възможностите, предлагани от възобновяеми фондове и проекти за енергия от възобновяеми източници, собственост на общността, т.е. споделяне на слънчева енергия между наемателите на социални жилища, които доставят екосъобразна електроенергия на по-ниска цена. С енергийните санирания ще се намалят сметките за енергия и по този начин ще се намалят тези непреки разходи за енергия, които може да не са очевидни, ако се вземат предвид само сметките за енергия. Намалените разходи за поддръжка и по-добрите условия на живот след санирането са други аспекти, които следва да се вземат предвид като част от оценката на неутралността по отношение на разходите.

Държавите членки следва да оценят неутралността по отношение на разходите на намесата въз основа на прогнозните разходи и стойностите на потреблението, но могат да обмислят ограничаване на всяко увеличение на наема след санирането за наемателите на социални жилища до размера на постигнатите икономии от сметките за енергия. Фиктивен пример е санирането на социални жилища, разходите за което са в размер на 30 000 EUR, а икономиите на потреблението на енергия са 12 000 kWh. Ако домакинствата плащат средна тарифа от 0,25 EUR за kWh, те ще спестят 3 000 EUR годишно, но ако домакинството се възползва от намалена тарифа, например 0,10 EUR за kWh, годишните икономии ще възлизат на 1 200 EUR. Освен това, ако домакинството е използвало по-малко от прогнозното енергийно потребление за това жилище, реализираните икономии на практика ще бъдат по-малко от 1 200 EUR. В този случай инвестицията няма да може да се възстанови, дори и да се използват много ниски норми на дисконтиране; това обаче се дължи на социализираните разходи (в този пример — субсидирани цени на електроенергията) и факта, че наемателите, които не отоплявят домовете си, не биват отчитани правилно. За да се постигне неутралност по отношение на разходите държавите членки следва да вземат предвид получаваните от доставчиците на социални жилища субсидии и да им помогнат да покрият разходите за саниране, които не е възможно да се възстановят от наемателите.

Държавите членки следва да създадат подходяща методика за оценка на изпълнението на условието за неутралност по отношение на разходите. Държавите членки следва да определят подходяща норма на дисконтиране за актуализиране на разходите за поддръжка и на сметките за енергия, но тя следва да бъде определена на реалистично равнище, например на равнището на цената на капитала за публичния орган или социалната норма на дисконтиране ([48]). Това се различава от проверката за икономическа осъществимост, при която може да е уместно да се включи марж на печалбата и по-висока норма на дисконтиране, за да се отрази възнаграждението във връзка с риска.

([48]) В този контекст цената на капитала може да се определи като минималната норма на възвръщаемост, която публичният орган трябва да заработи, преди да генерира печалби. Например, това може да бъде разходът за заемане на парите от финансова институция. Социалната норма на дисконтиране е норма на дисконтиране, която обикновено се прилага по отношение на проекти с обществена или социална стойност.

Принципът на неутралност по отношение на разходите може да се счита за спазен, когато е вярно следното условие:

$$RC \leq \sum_{i=0}^{rl} \frac{(E_{br,i} + OC_{br,i} - OB_{br,i}) - (E_{ar,i} + OC_{ar,i} - OB_{ar,i})}{(1+r)^i}$$

където:

RC: направени разходи за енергийно саниране на сградата;

E: общо сметки за енергия;

OC: други разходи;

OB: други ползи:

br: преди саниране;

ar: след саниране;

r: използваната норма на дисконтиране;

i: годината, за която са прогнозирани разходите и ползите;

rl: оставащият експлоатационен срок на съществуващата сграда преди санирането.

Дясната страна на уравнението представлява икономиите в текущите разходи за сградите, които са постигнати през целия експлоатационен срок, съответно дисконтирани. Уравнението е представено като обобщение, тъй като държавите членки може да искат да вземат предвид промените в разходите за енергия и други разходи и ползи, очаквани през следващите години.

Държавите членки може да определят подробностите на методиката, но оценката следва да бъде в съответствие с определението за неутралност по отношение на разходите и за най-добри практики. Държавите членки следва да вземат предвид за оценката следните аспекти:

— При оценката не следва да се вземат предвид действителните разходи за енергия, плащани от домакинствата, живеещи в социални жилища, ако те са под пазарната цена, а условна сметка, изчислена на базата на средни тарифи и въз основа на прогнозното потребление, например в съответствие с методиката за изчисляване на енергийните характеристики на сградите съгласно приложение I към ДЕХС. При оценката на увеличението на наема следва да се вземат предвид обаче само действително реализираните от наемателите икономии на енергия.

— При оценката на разходите за енергийно саниране следва да се вземат предвид направените разходи за подмяна на сградните елементи, достигнали края на своя експлоатационния срок. Например, ако трябва да се смени газов котел, разходите за енергийно саниране следва да включват само разликата в цената между енергийно ефективна система (например термопомпа) и най-вероятната налична на пазара алтернатива за подмяна на газовия котел.

— При оценката на ползите следва да се вземе предвид очакваният експлоатационен срок на подменените елементи, и да се прогнозира по подобен начин като в методиката, прилагана за оценка на оптималното равнище на разходите в съответствие с приложение I към Делегиран регламент (ЕС) № 244/2012 на Комисията ([49]). За изчисляването на остатъчната стойност на дадена сграда държавите членки следва да се позовават на приложение I към Делегиран регламент (ЕС) № 244/2012 за създаване на сравнителна рамка за изчисляване на равнищата на оптимални разходи във връзка с минималните изисквания за енергийните характеристики на сградите и сградните елементи. В него се заявява, че държавите членки използват изчислителен период от 30 години за жилищни и обществени сгради и изчислителен период от 20 години за търговски, нежилищни сгради.

— Други приходи, например от слънчеви фотоволтаични панели, следва да се разглеждат като част от другите ползи след саниране.

— Санирането може да доведе до допълнителни строителни работи, или като регулаторно изискване, или с цел допълнителни подобрения на сградата. Например, санирането на сграда може да изисква привеждане на сградата в съответствие с разпоредбите относно пожарна безопасност, достъпност или електрически инсталации; или може да се откриват нови жилищни зони (като покрив). В методиката си държавите членки следва да обяснят как разходите за тези дейности да се премахнат от разходите за саниране; когато обаче това не е възможно, осигурените с тези разходи допълнителни ползи следва да бъдат включени като *Други ползи* след саниране.

([49]) Делегиран регламент (ЕС) № 244/2012 на Комисията от 16 януари 2012 г. за допълване на Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно енергийните характеристики на сградите чрез създаване на сравнителна методологична рамка за изчисляване на равнищата на оптимални разходи във връзка с минималните изисквания за енергийните характеристики на сградите и сградните елементи (ОВ L 81, 21.3.2012 г., стр. 18, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2012/244/oj).

Държавите членки може да разгледат и други аспекти:

— разликата в стойността на сградата преди и след санирането (остатъчна стойност на сграда в края на разглеждания период);

— оценка на повишаването на комфорта за жителите.

Социални жилища, които не отговарят на критериите за неутралност по отношение на разходите може да бъдат изключени от базовото равнище. Ако държавите членки изберат да изключат част или всичките си социални жилища от базовото равнище, те предоставят обосновка защо санирането на тези сгради не би било неутрално по отношение на разходите или би довело до увеличения на наемите, надвишаващи икономиите от сметките за енергия.

Тъй като оценката на неутралността по отношение на разходите и евентуалното освобождаване на социалните жилища оказват влияние върху изчисляването на годишната цел за саниране, държавите членки следва да извършат оценка на неутралността по отношение на разходите на целия социален жилищен фонд преди крайния срок за транспониране. Държавите членки могат да прилагат различни методи за предварителна оценка на неутралността по отношение на разходите:

— Ако социалният жилищен фонд е относително еднороден, държавите членки могат да определят стандартни стойности за оценка на разходите и ползите за основните типове жилища. Тези стойности може да са свързани с фактори като годината на строителство и годината на последното саниране, като те дават възможност за бърза оценка на неутралността по отношение на разходите за целия фонд.

— Ако социалният жилищен фонд има значително различаващи се характеристики, държавите членки следва да извършат поредица от индивидуални оценки, целящи да получат достатъчно подробна картина на целия фонд.

Тъй като оценката на неутралността по отношение на разходите трябва да се извърши преди дейностите по саниране, при оценката следва да се вземе предвид състоянието на сградата (включително оставащият експлоатационен срок на различните сградни елементи) към момента на изготвяне на оценката.

Специални категории сгради съгласно определението в член 6, параграф 2, букви от а)—в) от Директива (ЕС) 2023/1791

В член 6, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791 се уточнява, че държавите членки могат да прилагат по-малко строги изисквания от предвидените в член 6, параграф 1 от същата директива за някои категории сгради, както е определено в член 6, параграф 2, букви от а)—в) от Директива (ЕС) 2023/1791. Настоящата разпоредба следва да се тълкува като задължение за саниране, което може да бъде изпълнено чрез саниране на тези сгради до равнище на характеристиките, различно от това за ПНЕС или СНЕ, макар че по подразбиране, когато е възможно, тези сгради се санират до ПНЕС или СНЕ. Държавите членки трябва винаги да включват сградите, принадлежащи към специалните категории, в базовото равнище за изчисляване на изискването за саниране от 3 %. На държавите членки се предоставя възможност да включат санирането на тези сгради към годишната квота за саниране, дори ако те са санирани по различен стандарт. Макар че по отношение на сгради, притежавани от въоръжените сили или от централната администрация, които служат за целите на националната отбрана, може да се прилагат по-малко строги изисквания за саниране, военните общежития или административните сгради за служители на въоръжените сили и други служители, наети от националните органи на отбраната, трябва да бъдат санирани до равнище ПНЕС или СНЕ, за да бъдат включени към годишната цел.

За идентифициране на сгради, принадлежащи към тези категории, държавите членки следва да се върнат към вече съществуващи методики. Например, за официално защитени сгради и сгради, използвани за храмове и за религиозни дейности, може да се използва същата методика, като използваната за целите на ДЕХС.

С член 6, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791 на държавите членки не се налага изрично задължение да уведомяват Комисията относно своя подход спрямо специалните категории сгради, но съгласно определените за защитените сгради критерии държавите членки трябва да извършват оценка. По отношение на сградите на въоръжените сили или за целите на отбраната и сградите, използвани за храмове и за религиозни дейности, от държавите членки се изисква само да докажат, че тези сгради принадлежат към тези категории. Това може да се направи когато санирането на тези сгради се включва към годишната квота за саниране, тъй като всички сгради, принадлежащи към специалните категории, трябва да бъдат включени в базовото равнище за изчисляване на годишното изискване.

Държавите членки следва ясно да определят равнището на енергийните характеристики, което попадащите в тези категории сгради ще трябва да постигнат, за да бъдат включени към годишния процент на саниране и да се обосноват въпросните равнища на енергийните характеристики. Равнището на енергийните характеристики следва да бъде в съответствие с целта на член 6, *т.е.* следва да бъдат взети всички мерки за подобряване на енергийната ефективност и преобразуване на сградата в ПНЕС или СНЕ , освен ако не засягат характера или предназначението на сградите, или ако са непропорционални.

За специални сгради (член 6, параграф 2, букви а)—в) от Директива (ЕС) 2023/1791) и за сгради, които държавите членки решат да не санират въз основа на съображения за осъществимост (член 6, параграф 2, втора алинея от Директива (ЕС) 2023/1791), държавите членки следва да обмислят определянето на подходяща методика, позволяваща установяването на сгради, които не е възможно да се санират до ПНЕС или СНЕ въз основа на стандартни критерии. В методиката трябва да се вземат предвид разходите за саниране, икономиите на енергия и допълнителните разходи или въздействия, свързани с характеристиките на сградата, които я причисляват към специална категория. Методиката и критериите могат да се прилагат по отношение на групи от сгради, а не на равнището на отделна сграда; например офис пространство, построено в рамките на определен период, при което е използван същият процес на строителство. Съответните показатели, които могат да бъдат взети предвид от държавите членки за оценката на съпоставимостта на сградите, са:

а. Характеристики на сградата

— Вид на сградата (например жилищна, административна, образователна, болница);

— Година на построяване;

— Измерване на физическия размер (например разгъната площ);

— Отоплявана и/или охлаждана разгъната площ;

— Площ на външните стени;

— Мерки за енергийна ефективност (например въздухонепропускливост, съотношение прозорци — стени, видове прозорци, нива на изолация, двоен стъклопакет, ефективно осветление, релета за време на отоплителните уреди, време от последното регулиране на отоплението);

— Неизправни сградни системи (например отоплителни уредби, електрически инсталации, външни ограждащи елементи на сградата).

б. Климатични фактори

— Климатична зона;

— Облачност.

в. Градоустройствено планиране

— Гъстота на кварталите;

— Мерки за намаляване на метеорологичните въздействия (например стратегическо разположение на растителността).

5.2.1. *Саниране на сгради, собственост на публични органи*

За да изпълнят задължението за саниране, държавите членки първо трябва да установят разгънатата използваема застроена площ, която на 1 януари 2024 г. попада в обхвата на задължението (базово равнище). Въз основа на това число държавите членки могат да изчислят годишната цел за саниране (3 % от базовото равнище).

За да бъдат част от базовото равнище, сградите трябва да отговарят на следните критерии:

— да имат разгънатата използваема застроена площ по-голяма от 250 m^2;

— да се притежават от публични органи, съгласно определението в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2023/1791;

— на 1 януари 2024 г. да не са достигнали стандарта за ПНЕС.

Държавите членки може да изключват от базовото равнище социални жилища, когато санирането не би било неутрално по отношение на разходите или когато то би довело до увеличения на наема, които не са ограничени до равностойния размер на икономиите от сметките за енергия.

След установяването на базовото равнище държавите членки изчисляват годишната цел за саниране, която ще трябва да изпълнят. За изчисляване на минималната годишна цел за саниране следва да се използва следната формула:

$$минималната\ годишна\ цел\ за\ саниране\ (в\ m^2) = m^2 разгънатата\ използваема\ застроена\ площ \times r_r$$

където:

разгънатата използваема застроена площ в m^2 е сумата от полезната застроена площ на всички сгради, включени в базовото равнище;

r_r е процентът на саниране в размер на 3 %, определен с член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Числов пример е даден в допълнение В към настоящото приложение.

Годишната цел за саниране по отношение на m^2 остава непроменена през периода, през който Директива (ЕС) 2023/1791 е в сила. Това е промяна в сравнение с Директива 2012/27/ЕС, в която годишната цел за саниране трябва да се изчислява ежегодно въз основа на разгъната площ, която не отговаря на националните минимални изисквания за енергийните характеристики. С Директива (ЕС) 2023/1791 се предполага, че изискваният годишен процент на саниране ще бъде значително по-висок отколкото при метода, използван в Директива 2012/27/ЕС. Това също така означава, че определеното до края на първия период на докладване базово равнище и следователно годишната цел за саниране, не трябва да се актуализират, когато дадена сграда се продава, разрушава, придобива или строи. Има специални случаи, които предоставят на държавите членки известна степен на гъвкавост, за да постигнат годишната цел за саниране. Тези случаи са обяснени по-долу.

Държавите членки съобщават на Комисията своето базово равнище (общо m^2 за сгради, които попадат в обхвата на члена) и годишната цел за саниране (също в m^2) в своите национални планове в областта на енергетиката и климата, определени с Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета ([50]) (вж. глава 7.1). Като част от този процес на съобщаване държавите членки следва също да посочат m^2 на сградите, попадащи в специалните категории по член 6, параграф 2, букви а)—в). Площта на санираните m^2, която може да се включи към годишното изискване, следва да бъде съобщена от държавите членки в двугодишните доклади в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999, като се разграничават m^2 на санираните сгради, които попадат в специалните категории по член 6, параграф 2, букви а)—в) от Директива (ЕС) 2023/1791.

Икономии на ранен етап

С цел да стимулиране на по-ранни действия, държавите членки, които санират над 3 % от разгънатата застроена площ на сградите си през дадена година, получават възможност с Директива (ЕС) 2023/1791 да включат този така наречен излишък от саниране към годишния процент на саниране за следващите години (член 6, параграф 3). До 31 декември 2026 г. постигнатият през дадена година излишък от саниране може да бъде включен към годишния процент на саниране за следващите три години. До 1 януари 2027 г. постигнатият през дадена година излишък от саниране може да бъде включен само към годишния процент на саниране за следващите две години. На практика това означава, че ако например държава членка санира 3,5 % от разгънатата използваема застроена площ на своя сграден фонд през годината X, през годината X+1 тя трябва да санира само 2,5 % от разгънатата използваема застроена площ; Ако държавата членка санира 3 % от разгънатата използваема застроена площ също през годината X+1, разликата от 0,5 % може да се използва през годината X+2, за да се намали изискването за саниране до 2,5 %. Възможно е също така разпределяне на преизпълнението през двете години (например 0,25 % през годината X+1 и 0,25 % през годината X+2).

Разрушаване и подмяна

В съответствие с член 6, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки могат, при определени обстоятелства, да включат в годишния процент на саниране разгънатата използваема застроена площ на нова сграда, притежавана в резултат на замяна на сграда, разрушена в някоя от предходните две години. Включването на нови ПНЕС или СНЕ в постигането на годишния процент на саниране се допуска само ако са изпълнени два критерия:

— **критерий 1** — новата сграда заменя сграда на публичен орган, разрушена в някоя от предходните две години; и

([50]) Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj).

— **критерий 2** — разрушаването и замяната на настоящата сграда с нова сграда води до по-голяма икономическа ефективност и устойчивост по отношение на потреблението на енергия и постигнатите емисии на CO_2 през жизнения цикъл в сравнение със санирането на настоящата сграда. Емисиите на CO_2 през целия жизнен цикъл включват съпътстващи и експлоатационни емисии на CO_2 и емисии на CO_2, свързани с разрушаването на старата сграда.

Условията за покриване на втория критерий са показани в таблица 4.

Таблица 4

Критерии за разрушаване и замяна

Параметри	Условие
Ефективност на разходите	Общи разходи за разрушаване на настоящата сграда (в евро) + общи разходи за изграждане на нова сграда (в евро) < общи разходи за саниране на настоящата сграда (в евро)
Устойчивост	(Общо потребление на енергия (в kWh) на санираната сграда през оставащия прогнозиран икономически жизнен цикъл + потребление на енергия (в kWh) по време на етапа на саниране) > (Общо потребление на енергия (в kWh) на нова сграда през същия брой години + общо потребление на енергия (в kWh) по време на етапа на разрушаване и на строителство) И (Емисии на CO_2 през целия жизнен цикъл (в tCO_2e) на санираната сграда през оставащия прогнозиран икономически жизнен цикъл + емисии на CO_2 през целия жизнен цикъл (в tCO_2e) по време на етапа на саниране) > (емисии на CO_2 през целия жизнен цикъл (в tCO_2e) на нова сграда за същия брой години + емисии на CO_2 през целия жизнен цикъл (в tCO_2e) по време на етапа на разрушаване и на строителство)

Прогнозираният икономически жизнен цикъл се определя от държавите членки в съответствие с ДЕХС. Разрушената сграда, която би се санирала, и новата сграда следва да се сравняват за един и същи период от време (*т.е.* целият или оставащият прогнозен икономически жизнен цикъл на настоящата сграда).

Условието за устойчивост може да бъде изпълнено например, ако санирането с енергоемки материали и материали с висок интензитет на емисии на CO_2 (например бетон, стомана) се замени с реконструкция с материали с ниски енергоемкост и емисии на CO_2 (например дървен материал и продукти, получени от биомаса).

В съответствие с член 6, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки определят ясно и публикуват общите критерии, методики и процедури, използвани за установяване на изключителните случаи, при които те могат да включат в годишния процент на саниране нови сгради, притежавани в резултат на замяна на разрушени сгради.

Когато установяват методиката за оценка на емисиите от целия жизнен цикъл на сградите, държавите членки следва да се позовават на стандартите и методиките, посочени от Комисията, за да осигурят точни оценки. Например:

— Европейска комисия, Европейска платформа за оценка на жизнения цикъл. (https://eplca.jrc.ec.europa.eu/lifecycleassessment.html)

— EN 15978:2011 Устойчиво строителство. Оценяване на екологичните показатели на сградите. Метод за изчисление. (https://www.en-standard.eu/bs-en-15978-2011-sustainability-of-construction-works-assessment-of-environmental-performance-of-buildings-calculation-method/)

— ISO 14040:2006 Управление по отношение на околната среда — Оценка на жизнения цикъл — принципи и общи насоки (https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14040:ed-2:v1:en)

— ISO 14044:2006 Управление по отношение на околната среда — Оценка на жизнения цикъл — изисквания и насоки (https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14044:ed-1:v1:en).

5.2.2. *Преговаряне по договорни клаузи за заетани сгради*

В член 6, параграф 1, четвърта алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 се определя също така задължение, което се прилага специално по отношение на сгради, които са заети, но не са собственост на публични органи. Както при задължението за саниране на сгради, собственост на публични органи съгласно член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791, в задължението се включват само сгради с разгъната използваема застроена площ над 250 m^2. По отношение на тези сгради държавите членки гарантират, че публичните органи преговарят със собствениците на сгради с цел да се установят договорни клаузи, водещи до превръщането на наетите сгради в най-малко ПНЕС или СНЕ. В член 6, параграф 1, четвърта алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 се подчертава необходимостта от използване на моменти за намеса в договора, като подновяване на договори за наем, промяна на предназначението и значителен ремонт или поддръжка, с цел да се участва в преговори. Публичните органи, заемащи сграда, могат да посочат на собствениците на сградата как биха могли да се възползват от санирането: с него се увеличава стойността на тяхната сграда, което може да обоснове последващите увеличения на наема; с него се увеличава експлоатационният срок на сградата чрез подобряване на енергийните характеристики и качеството на сградните елементи; с него се намаляват разходите за текуща поддръжка; то води до съответствие с националните строителни правилници и изисквания (като възможни минимални стандарти за енергийни характеристики); с него се привличат наематели и се свеждат до минимум периодите на престой.

По-специално, за да се помогне за справяне с проблема с разделените стимули, когато публичните органи са основен обитател на сградата и възнамеряват да наемат сградата в дългосрочен план, те биха могли например да предложат да платят определена част от разходите за саниране (или чрез еднократно плащане или чрез съгласие за увеличение на наема) или може да обмислят да потърсят нова сграда, ако собственикът на сградата не желае да се санира. Друга възможност е да се обърнат към дружествата за предоставяне на енергийни услуги (ДПЕУ) ([51]), които биха могли да финансират санирането в замяна на текущи плащания от публичния орган или собственика на сградата.

Други полезни подходи включват:

— държавите членки биха могли да актуализират процедурите за възлагане на обществени поръчки, които се очаква да следват всички публични органи, когато става въпрос за наемане на нови сгради и управление на договорите за сградите, които притежават в момента.

— държавите членки биха могли да предоставят на публичните органи насоки и образци за това как да формулират договорите за наем, така че в договора да бъдат включени подходящи клаузи.

— държавите членки биха могли да изискват от всички публични органи да включат в своите договори за наем подходящи задължителни клаузи, така че задължението за саниране да стане стандарт. държавите членки следва да осигурят конкретни възможности за подкрепа на публични органи, когато частният наемодател не е съгласен със стандартните условия.

— тъй като държавите членки са задължени да санират голяма част от своя сграден фонд и като се има предвид, че преобразуването в най-малко ПНЕС или СНЕ може да изисква значителна работа, публичните органи може да установят онези сгради, които са собственост на публични органи и понастоящем не се използват или не се използват в достатъчна степен и които може да бъде използвани за приемане на организации, които в момента са под наем в сгради от частния сектор. Обсъденият в предишния раздел списък, особено ако обхватът му бъде разширен, за да се събират допълнителни данни за сградния фонд на публичните органи, ще бъде мощен инструмент в подкрепа на тази стратегия.

5.3. **Алтернативен подход — равностоен размер на икономиите на енергия**

Разрешеният с член 6, параграф 6, първа алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 алтернативен подход ще доведе до размер на икономиите на енергия в сградите на публичните органи, който е най-малко равностоен на изискваното в член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 (прият подход). Съгласно този подход държавите членки не са задължени да санират сгради на публични органи, за да достигнат незабавно до ПНЕС или СНЕ. Вместо това държавите членки могат да прилагат други мерки в сградите на публични органи, които водят до равностоен размер на икономиите на енергия, включително мерки като намаляване на потреблението и мерки, които с може или не може да се засегнат пряко външните ограждащи елементи на сградата или техническите сградни инсталации.

Член 6, параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 се състои от две отделни задължения (буква а), първа и втора алинея), които държавите членки трябва да изпълнят, когато решат да изберат алтернативния подход.

([51]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133984.

За да изпълнят първото задължение, държавите членки трябва да:

— оценят икономиите на енергия, които биха били постигнати всяка година, ако държавата членка беше избрала предвидения в член 6, параграфи 1—4 подход (равностоен размер на икономиите на енергия) (член 6, параграф 6, буква б), втора алинея).

— постигат всяка година размер на икономиите на енергия в сгради на публични органи, който е най-малко равностоен на този, изискван в член 6, параграф 1 (член 6, параграф 6, първа алинея).

Съгласно второто задължение, посочено в член 6, параграф 6, втора алинея от Директива (ЕС) 2023/1791, от държавите членки се изисква да въвеждат всяка година паспорт за саниране на сгради, представляващи заедно най-малко 3 % от разгънатата застроена площ на отоплявани и/или на охлаждани сгради, които се притежават от публични органи. Освен това държавите членки гарантират, че сградите, за които е въведен паспорт за саниране на сгради, са санирани до ПНЕС най-късно до 2040 г.

Алтернативният подход засяга само сгради, които се притежават от публични органи, със същите изключения като тези, определени за подхода, предвиден в член 6, параграфи 1—4 от Директива (ЕС) 2023/1791. Определените в приетия подход разпоредби се прилагат и по отношение на алтернативния подход, тъй като равностойният размер на икономиите на енергия се оценява съгласно същото базово равнище, като използваното за изчисляването на годишното изискване за саниране (в m^2).

5.3.1. *Постигане на равностоен размер на икономиите на енергия*

Оценяване на целевия размер на икономиите на енергия

С цел да изпълнят това задължение държавите членки оценяват икономиите на енергия, които трябва да постигнат всяка година. Като отправна точка държавите членки следва да изчислят изискването за саниране от 3 %, като следват същите стъпки, определени в подхода, предвиден в член 6, параграфи 1—4 от Директива (ЕС) 2023/1791. Това би осигурило определен брой m^2, които държавите членки трябва да санират всяка година.

След това всяка година държавите членки оценяват икономиите на енергия, които трябва да бъдат постигнати чрез алтернативни мерки. Държавите членки следва да оценят икономиите на енергия, които трябва да бъдат постигнати преди годината, през която трябва да бъдат постигнати икономии с цел съответно да се планират и да се приложат алтернативните мерки. За да изчислят икономиите на енергия за годината, държавите членки:

— следва да установят сред сградния фонд на публичните органи онези сгради, които те биха санирали, ако са били избрали приетия подход. Тези сгради трябва като цяло да обхващат най-малко същата площ в m^2, определена съгласно изчисленото преди това изискване за саниране. Държавите членки могат да оценят икономиите по отношение на същите сгради, които са били избрани да получат паспорт за саниране на сгради през годината, тъй като те съответстват на 3 % от сградния фонд на публичните органи;

— следва да се установи базовото енергийно потребление на сградите, които държавите членки биха санирали. Те използват подходящите стандартни стойности за енергийното потребление на еталонни сгради на публични органи преди саниране. Стандартните стойности следва да бъдат определени за всяка категория или подкатегория сгради;

— следва да се оцени потреблението на енергия от първични източници на тези сгради след саниране, като се използват подходящи стандартни стойности за енергийното потребление на еталонните сгради на публични органи след саниране в ПНЕС;

— от базовото потребление следва да се извади прогнозното потребление. Получената стойност е тази, която ще бъде спестена чрез саниране на 3 % от разгънатата използваема застроена площ на сградите, включени в обхвата на задължението.

Формулата, която следва да се използва за оценка на годишния целеви размер на икономиите на енергия, е следната:

$$\textit{Годишен целеви размер на икономиите на енергия}\ (kWh) = \sum(a-b)\times c$$

където:

Сумата съответства на сумата от всички сгради, които държава членка би планирала да санира, ако беше избрала подхода, определен в член 6, параграфи 1—4 от Директива (ЕС) 2023/1791, за категория еталонни сгради на публичните органи.

а е прогнозното енергийно потребление от еталонни сгради, които не отговарят на стандарта за ПНЕС/преди санирането (в kWh/m²);

б е прогнозното енергийно потребление от същите еталонни сгради след като се преобразуват в ПНЕС (в kWh/m²);

в е общата площ на отопляваните и/или охлажданите сгради за всяка категория еталонни сгради, които държава членка би санирала, ако беше избрала приетия подход.

За целите на оценката на годишния размер на икономиите на енергия държавите членки могат да използват данните, събрани в списъка, създаден съгласно изискванията на член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791. Ориентировъчен пример за тази оценка е посочен в допълнение В към настоящото приложение.

С цел да установят базовото енергийно потребление и да оценят енергийното потребление от своите сгради след саниране, държавите членки определят стандартни стойности за енергийното потребление на еталонните сгради на публични органи преди и след саниране до ПНЕС. Ако за различни типове сгради са налични стандартни стойности за енергийното потребление, държавите членки следва да създадат различни категории еталонни сгради на публични органи, за да подобрят точността и представителността на икономиите на енергия. Сградите могат да бъдат категоризирани, за да се отрази крайното им предназначение (например офиси, образователни сгради, болници), климатичните зони (например северна, южна, планинска, крайбрежна) или всеки друг фактор, който влияе на тяхното енергийно потребление.

Постигане на годишната цел за икономии на енергия

За да спазват член 6, параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки могат да изберат мерките които считат за подходящи, за да намалят енергийното потребление в обществени сгради. Мерките може да включват например:

— саниране на сгради, за да отговарят на стандартите за ПНЕС или СНЕ, и саниране, за да отговарят на по-високи или по-ниски нива на енергийна ефективност;

— сключване на договори за енергия (например договори за енергоспестяване с гарантиран резултат) и енергийно управление;

— подмяна и актуализиране на технически сградни инсталации;

— преминаване към енергийноефективни уреди;

— намаляване на разгънатата площ на сгради, които са отоплявани и/или охлаждани;

— намаляване на потреблението;

— мерки за промяна на поведението, с които се намалява потреблението на енергия;

— всякакви други несвързани със саниране мерки, които се отнасят до енергийната ефективност в обществените сгради.

Продажбата на сгради не е мярка за енергийна ефективност. Тя не е равностойна на санирането на сгради.

Вероятно поетапното саниране и модернизирането на техническите сградни инсталации, предприети за постигане на равностоен размер на икономиите на енергия, ще бъдат включени в паспортите за санирането на сгради, съгласно графика, определен за всяка сграда с паспорт. По отношение на тези мерки паспортите за санирането на сгради може да служат като източник на информация за оценка на произтичащите икономии на енергия.

Когато избират неструктурни мерки (като промяна на поведението), държавите членки следва да оценят степента, до която въздействието на мярката може да се запази през следващите години. На практика това означава, че държавите членки следва да вземат предвид кумулативния размер на икономиите на енергия, постигнат чрез мярката в оставащия експлоатационен срок на сградата. Например ще трябва да се направи оценка на продължителността на положителния ефект от една кампания за изключване на осветлението.

Уведомяване за алтернативни мерки

Държавите членки, които решат да прилагат алтернативния подход следва да са уведомили Комисията до 31 декември 2023 г. за прогнозните икономии на енергия, които биха били постигнати до 31 декември 2030 г., ако държавата членка беше избрала подхода, предвиден в член 6, параграфи 1—4 (равностоен размер на икономиите на енергия). Прогнозните икономии на енергия следва да бъдат оценени въз основа на наличната за държавите членки информация към момента на уведомяване; тази оценка може да бъде актуализирана и предоставена с по-висока степен на точност в първия доклад, обхващащ първата година от изпълнението.

Държавите членки могат да използват комбинация от „приетия“ подход, определен в член 6, параграф 1, и „алтернативния“ подход, определен в член 6, параграф 6. На практика това би означавало, че икономиите на енергия в резултат на санирането на сгради на публични органи до ПНЕС или СНЕ могат да бъдат включени към годишния целеви размер на икономиите на енергия. В този случай държавите членки ще трябва да спазват член 6, параграф 6, трета алинея.

5.3.2. *Паспорт за санирането на сграда*

В допълнение към постигането на размер на икономиите на енергия, който е най-малко равностоен на този, изискван в член 6, параграф 1, държавите членки въвеждат ежегодно в съответствие с член 12 от ДЕХС паспорти за санирането на сгради, представляващи заедно най-малко 3 % от разгънатата застроена площ на отопляваните и/или на охлажданите сгради, които се притежават от публични органи.

Паспортът за санирането на сгради ще ръководи публичните органи при вземането на решение за това на кои действия или мерки следва да отдадат приоритет и в каква последователност следва да бъдат изпълнени, за да се даде възможност целевата сграда да достигне стандарта за ПНЕС или СНЕ най-късно до 2040 г. Държавите членки могат също така да включат предложените с паспорта за санирането на сгради мерки към постигането на годишната цел за икономии на енергия. На практика това означава, че до 2040 г. същата площ в m^2 ще трябва да бъде санирана до ПНЕС или СНЕ (около 45 % от базовото равнище), но държавите членки, които са избрали алтернативния подход, ще трябва да приложат допълнителни действия за осигуряване на равностойно равнище на икономиите през целия период.

6. **Задължения, свързани с член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791**

Член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 заменя член 6 от Директива (ЕС) 2012/27/ЕС. Целта на член 7 продължава да е установяването на високи показатели за енергийна ефективност като изискване при обществените поръчки. В сравнение с член 6 от Директива 2012/27/ЕС обаче обхватът на прилагане трябва да бъде разширен.

Съгласно член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 от държавите членки се изисква да гарантират, че когато сключват договори за обществени поръчки и договори за обществени концесии, които отговарят или надхвърлят съответно праговете, определени в директиви 2014/23/ЕС, 2014/24/ЕС и 2014/25/ЕС (наричани заедно: класическите директиви за обществените поръчки), възлагащите органи и възложителите закупуват само продукти, услуги, сгради и (сега също и) строителни работи с високи показатели за енергийна ефективност. „Възлагащите органи“ и „възложителите“ са определени в член 2, точки 14 и 15 от Директива (ЕС) 2023/1791, които от своя страна препращат към съответните определения в класическите директиви за обществените поръчки. Освен това обхватът на посоченото задължение е разширен в сравнение с Директива 2012/27/ЕС , така че да включва всички публични възлагащи органи и всички възложители, както и всички равнища на публичната администрация.

Освен това задължението по този член вече не е обвързано с условията по отношение на икономическата ефективност, икономическата осъществимост, устойчивостта в по-широк смисъл и достатъчната конкуренция, а „само“ с техническата осъществимост.

Освен това обхватът на задължението се разширява, като i) от държавите членки се изисква да гарантират, че възлагащите органи и възложителите прилагат при сключването на договори за обществени поръчки и концесии принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място и ii) се постановява, че принципът за поставяне на енергийната ефективност на първо място се прилага и по отношение на обществени поръчки и концесии, за които не са предвидени специфични изисквания в приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791.

С член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 понастоящем също

1) се предоставят възможности за обществени поръчки за постигане на целите на Съюза за декарбонизация и нулево замърсяване чрез аспекти на устойчивостта, социални или екологични аспекти и аспекти на кръговата икономика в по-широк смисъл, както и критериите на Съюза за екологосъобразни обществени поръчки или съществуващите равностойни национални критерии в практиките за възлагане на поръчки при сключване на договори, както е посочено в параграф 1 от посочения член;

2) се изисква публикуването на информация относно въздействието върху енергийната ефективност на някои договори;

3) се позволява на възлагащите органи да изискват от оферентите да разкриват информация относно потенциала за глобално затопляне през целия жизнен цикъл, използването на нисковъглеродни материали и кръговия характер на използваните материали във връзка с нови сгради или със сгради, които ще бъде санирани, по-специално над 2 000 квадратни метра;

4) се изисква от държавите членки да оказват подкрепа на възлагащите органи и възложителите при въвеждането на изискванията за енергийна ефективност;

5) се дава възможност на Комисията да дава допълнителни насоки на националните органи и длъжностните лица, отговарящи за възлагането на поръчки, при прилагането на изискванията за енергийна ефективност в процеса на възлагането на поръчки;

6) се изисква от държавите членки да прилагат мерки за избягване на възпирането на възлагащите органи да инвестират в подобряване на енергийната ефективност; и

7) се изисква от държавите членки да премахнат пречките пред енергийната ефективност и да докладват за предприетите във връзка с това мерки.

В допълнение към изключването на прилагането на посочените в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 задължения за договорите за доставка на военна техника, в член 7, параграф 2 от посочената директива вече се предвижда също, че прилагането на тези задължения се изключва, ако намаляват обществената сигурност или възпрепятстват възможността за реагиране при извънредни ситуации в областта на общественото здраве.

6.1. **Обхват на задълженията по член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791**

За определението на „договори за обществени поръчки“ вж. член 2, параграф 1, точка 5 от Директива 2014/24/ЕС, а за определението на „концесии“ вж. член 5, параграф 1 от Директива 2014/23/ЕС. За посочените в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 прагове вж. посочените там класически директиви за обществените поръчки.

Въпреки че сградите не попадат в обхвата на класическите директиви за обществените поръчки, предвид изричното им изключване чрез изброените изключени договори за услуги, определените в директивите за обществените поръчки прагове за договорите за услуги се прилагат за тях. Поради това закупуването или наемането на сгради е предмет на член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791, но продължава да бъде изключено от правилата за възлагане на обществени поръчки.

Високи показатели за енергийна ефективност

Услугите, продуктите, сградите и строителните работи, закупени от възлагащите органи и от възложителите и обхванати от член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 трябва да бъдат с високи показатели за енергийна ефективност. Изискванията за енергийна ефективност, които трябва да се спазват в този контекст, са изложени по-подробно в приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 и обхващат:

— продукти, които попадат в обхвата на делегираните актове за енергийното етикетиране;

— продукти, които не попадат в обхвата на делегираните актове за енергийното етикетиране, но попадат в обхвата на мярка за изпълнение по Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([52]);

— продукти и услуги, които попадат в обхвата на критериите на ЕС за екологосъобразни обществени поръчки (критерии на ЕС за ЕОП) ([53]) или съществуващи равностойни национални критерии;

— гуми от най-високия клас енергийна ефективност съгласно определението в Регламент (ЕС) 2020/740 на Европейския парламент и на Съвета ([54]);

— сгради;

([52]) Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продукти, свързани с енергопотреблението (ОВ L 285, 31.10.2009 г., стр. 10, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/125/oj).

([53]) За критериите и изискванията за ЕОП вж. хипервръзката https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en.

([54]) Регламент (ЕС) 2020/740 на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 2020 г. относно етикетирането на гуми по отношение на горивната ефективност и други параметри, за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1369 и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1222/2009 (ОВ L 177, 5.6.2020 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/740/oj).

Ако продуктите попадат в обхвата на делегиран акт за енергийното етикетиране или на мярка за прилагане съгласно Директива 2009/125/ЕО и критериите на ЕС за ЕОП, трябва да се вземе предвид най-амбициозното изискване за енергийна ефективност. Ако критериите на ЕС за ЕОП са по-амбициозни, държавите членки вземат предвид въпросните критерии на ЕС за ЕОП и полагат максимални усилия, за да ги използват, както е предвидено в член 7, параграф 5 и приложение IV, буква в) от Директива (ЕС) 2023/1791.

Делегирани актове за енергийното етикетиране

За да се прецени, както е посочено в приложение IV, буква а) от Директива (ЕС) 2023/1791 и член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета ([55]), кои са „(двата) най-високи класа (в които попадат най-значителен брой продукти)“ на продукти, които попадат в обхвата на делегиран акт за енергийното етикетиране ([56]), може да се направи препратка към Европейския регистър за енергийното етикетиране на продуктите (EPREL) ([57]), където доставчиците ([58]) трябва да регистрират своите продукти ([59]) преди пускането им на пазара считано от 1 януари 2019 г. ([60]). С EPREL се дава възможност на клиентите и следователно на възлагащите органи и на възложителите да намерят подробна информация за продукти и модели с енергиен етикет ([61]), ([62]).

Като пример, на следващата фигура е показано разпределението на моделите телевизори с определен размер на екрана, регистрирани в EPREL в средата на 2023 г. Целта съгласно критерия по член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/1369 в този случай би била да се осигурят стимули за класове E и F (или по-високи), в които **попадат значителен брой продукти**, а не към по-ниския клас G, в който също попадат значителен брой продукти, въпреки че броят на попадащите в него продукти е най-голям.

Фигура 3

Разпределение на избрани модели телевизори с определен размер на екрана, регистрирани в EPREL в средата на 2023 г. (167 модела от общо 17 976 модела

Клас	Вписвания	%
A	0	0,0
B	1	0,6
C	0	0,0
D	0	0,0
E	21	12,6
F	37	22,2
G	108	64,7

([55]) Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2017 г. за определяне на нормативна рамка за енергийно етикетиране и за отмяна на Директива 2010/30/ЕС (ОВ L 198, 28.7.2017 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1369/oj).

([56]) https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en/.

([57]) За допълнителна информация вж.: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/product-database_en.

([58]) „Производител“ означава производител, установен в Съюза, упълномощен представител на производител, който не е установен в Съюза, или вносител, който пуска продукт на пазара на Съюза (вж. член 2, параграф 14 от Регламент (ЕС) 2017/1369).

([59]) Това задължение се прилага за единици от нов модел, попадащи в обхвата на делегиран акт (вж. член 4 от Регламент (ЕС) 2017/1369).

([60]) Вж. член 4 от Регламент (ЕС) 2017/1369.

([61]) В EPREL се предоставя и информация за аспекти, различни от консумацията на енергия на даден продукт, като възможно потребление на вода, излъчване на шум, удължена гаранция, наличие на резервни части, продължителност или поддръжка на продукта. Всички изброени в EPREL критерии може да се използват и като справочен материал от възлагащи органи и възложители за установяване на технически спецификации, критерии за подбор или възлагане при възлагането на обществени поръчки за конкретни категории продукти. С тази функция на възлагащите органи и възложителите се позволява да придобият представа и за пазара и наличието на продукти с висока енергийна ефективност за всяка категория продукти. Това от своя страна позволява на възлагащите органи и възложителите да преценят броят на офертите, които могат да се очакват в съответния търг.

([62]) В член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/1369 се определя, че когато държавите членки предоставят стимули за продукт, посочен в делегиран акт, тези стимули са насочени към двата най-високи класа на енергийна ефективност, в които попадат най-значителен брой продукти, или към по-високи класове съгласно предвиденото в делегирания акт, което означава двата най-високи класа на енергийна ефективност, в които попадат най-значителен брой продукти (от гледна точна на броя на регистрираните продукти).

В съответствие с член 7, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791, при закупуване на пакет от продукти, който като цяло попада в обхвата на делегиран акт, приет в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369, държавите членки могат да изискват енергийните характеристики на пакета да имат предимство пред енергийните характеристики на отделните продукти в рамките на този пакет, като се закупува пакетът от продукти, който принадлежи към най-високия наличен клас на енергийна ефективност. Например възложители, закупуващи пакет, съдържащ котел за твърдо гориво, комбиниран с допълнителен нагревател, регулиране на температурата и слънчево съоръжение, могат да изискват слънчевото съоръжение да отговаря само на категория „B“, при условие че целият пакет достига най-високата налична категория (в най-добрият случай „A+++“). Същият подход може да бъде възприет от публичните купувачи поотделно, дори ако не са задължени от техните държави членки да правят това.

Прилагане на мерките за екопроектиране съгласно Директива 2009/125/ЕО

За продукти, които попадат в обхвата на делегирани актове, приети съгласно Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([63]), ([64]), изискването за закупуване само на продукти, които отговарят на показателите за енергийна ефективност, посочени в тази мярка по прилагането, се прилага само по отношение на продукти, които не попадат в обхвата на делегиран акт, приет съгласно Регламент (ЕС) 2017/1369.

Критерии на ЕС за екологосъобразни обществени поръчки или съществуващи равностойни национални критерии

Концепцията за тези поръчки се основава на наличието на ясни, подлежащи на проверка, обосновани и амбициозни екологични критерии за продуктите и услугите, основани на подхода за целия жизнен цикъл и на научни доказателства. От 2008 г. насам Комисията разработи критерии на ЕС за ЕОП за няколко категории продукти ([65]).

Когато са налице критерии на ЕС за ЕОП или съществуващи равностойни доброволни национални критерии за продукт или услуга, възлагащите органи и възложителите полагат необходимите усилия за закупуване само на продукти и услуги, които отговарят най-малкото на критериите (например технически спецификации, критерии за възлагане, клаузи на договор за спестяване на енергия с гарантиран резултат) по отношение на енергията на „базовото“ равнище. Базовите критерии са тези, които са подходящи за използване от всеки възлагащ орган или възложител в държавите членки. Те са предназначени да се използват с минимални допълнителни действия по проверката и минимално увеличение на разходите ([66]).

Гуми

Съгласно член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 възлагащите органи и възложителите ще могат да закупуват единствено гуми, които достигат най-висок клас енергийна ефективност, както е определено в Регламент (ЕС) 2020/740. В точка г) от приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 се посочва, че това изискване не възпрепятства публичните органи да закупуват гуми с най-висок клас на сцепление с влажна пътна настилка или съответно клас на външния шум при търкаляне, когато това е обосновано от съображения за безопасност или за общественото здраве.

Продукти, използвани от доставчици на услуги

В своите тръжни процедури за договори за услуги възлагащите органи и възложителите трябва да изискват от доставчиците на услуги да използват само продукти, отговарящи на изискванията, посочени в букви а), б) и г) от приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791, когато за предоставянето на въпросната услуга от доставчиците на услуги се придобиват изцяло или отчасти нови продукти, посочени в букви а), б) и г) от приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 Например, възложител, закупуващ услуги за поддръжка на превозно средство, не е необходимо да изисква от въпросните доставчици на услуги да подобрят всичките си гуми до най-високия клас на енергийна ефективност, освен в случай, че за предоставяне на съответната услуга те закупуват нови гуми.

([63]) Член 15, параграф 3, буква а) от Директива 2009/125/ЕО.
([64]) https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en/.
([65]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en?prefLang=bg/.
([66]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en?prefLang=bg/.

Минимални изисквания за енергийните характеристики за сгради

При закупуването или сключването на нови договори за наем за сгради или части от сгради, които функционират като сграда, възлагащите органи или възложителите избират по принцип (вж. изключенията по-долу) само сгради, които съответстват най-малко на почти нулево потребление на енергия. При определяне на тези изисквания държавите членки могат да направят разграничение между нови и съществуващи сгради, както и между различните категории сгради.

За да съответстват на почти нулево потребление на енергия сградите трябва да имат много добри енергийни характеристики, съгласно определението в съответствие с приложение I към ДЕХС. Тези много ниски или почти нулеви количества енергия трябва да се осигуряват в много голяма степен от енергия от възобновяеми източници. При транспонирането на ДЕХС държавите членки са определили равнищата на енергийните характеристики и приложимия минимален дял от възобновяеми енергийни източници, които съответстват на почти нулевоенергийни сгради на тяхната територия.

В приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 се посочва, че съответствието с член 7 и буква е) от приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 трябва да бъде проверено посредством посочените в ДЕХС сертификати за енергийните характеристики. Член 19 от ДЕХС гласи, че сертификатите за енергийните характеристики трябва да включват енергийните характеристики на сградата и еталонни стойности, като минимални изисквания за енергийните характеристики, за да се съпоставят и оценят енергийните характеристики.

С буква е) от приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791 се допуска също така като изключение закупуването на сгради, които не съответстват на почти нулевото потребление на енергия, а именно когато възлагащите органи или възложителите закупуват или наемат сграда за извършване на основно саниране или разрушаване. Понятието „основно саниране“ трябва да се разбира в смисъла на член 2, точка 20 от ДЕХС. В случай, че дадена сграда е близко до стандарта за „почти нулево потребление на енергия“, „основното саниране“ може да означава сравнително незначителна работа.

Техническа осъществимост

Както е посочено по-горе, общото задължение в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 не се прилага, ако не е технически осъществимо. Условието за осъществимост се прилага по отношение на всички договори за обществени поръчки, независимо от това в обхвата на коя от директивите за обществените поръчки попада договорът. Възлагащите органи или възложителите трябва да преценят всеки отделен случай преди да започне процедура за възлагане на обществена поръчка и да могат да докажат, че изискването за висока енергийна ефективност в договор или концесия не е технически осъществимо. Ако това не може да бъде доказано, възлагащите органи или възложителите трябва да закупят налични енергийно ефективни продукти, услуги, сгради и строителни работи в съответствие с изискванията, посочени в приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791.

Техническа осъществимост е налице тогава, когато например техническите характеристики на инсталацията, сградата или обособена част от сградата, позволяват да се прилагат изискванията. Техническа осъществимост отсъства тогава, когато изискванията не могат да се прилагат от техническа гледна точка, т.е. когато техническите характеристики на инсталацията възпрепятстват прилагането на изискванията.

Например, липса на техническа осъществимост за закупуване на енергийноефективни термопомпи може да възникне, когато системата за разпределение на топлинна енергия на сграда не е подходяща да работи при температурите, необходими за ефективното използване на термопомпа, като същевременно съответната сграда вече е собственост или е под наем.

Необходима е добре документирана оценка, която включва мотиви като технологични ограничения, специфични за обекта ограничения или техническа несъвместимост със съществуваща инфраструктура или системи, за да се докаже техническа неосъществимост. Тази оценка следва да се извърши в подготвителния етап за покупка и следва да бъде включена в документите на органите или субектите, като се препоръчва да се посочи заключението на оценката в обявленията за обществена поръчка от съображения за прозрачност и равноправие. Добре документирана оценка, подкрепена например от сравнителен анализ въз основа на предварителна пазарна консултация, е подходяща за демонстриране и документиране на техническа неосъществимост.

Следователно, ако възложителите определят, че за всички артикули, принадлежащи към категория ефективност, които трябва да бъдат закупени съгласно член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791, не е налице техническа осъществимост, но че за други артикули с по-малка ефективност е налице техническа осъществимост, те ще могат да закупят тези артикули с по-малка ефективност.

6.2. **Подробно описание на задълженията**

6.2.1. *Прилагане на принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място*

Член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 вече съдържа и нова разпоредба, съгласно която от държавите членки се изисква да гарантират, че при сключването на договори за обществени поръчки и концесии на стойност ([67]), по-голяма или равна на праговите стойности, посочени в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791, възлагащите органи и възложителите прилагат принцип за поставяне на енергийната ефективност на първо място (наричан по-нататък „принципът за ЕЕПМ“) в съответствие с член 3 от Директива (ЕС) 2023/1791, независимо дали за тези обществени поръчки и концесии са предвидени специфични изисквания съгласно приложение IV към Директива (ЕС) 2023/1791. Член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 се прилага и за закупувания, попадащи в обхвата на Директива 2009/81/ЕО, на прогнозна стойност над праговете на класическите директиви за обществените поръчки.

Това изискване се прилага за всички посочени в параграфа по-горе обществени поръчки и концесии, тъй като в Директива (ЕС) 2023/1791 няма дерогации в това отношение ([68]).

Повече подробности относно принципа за ЕЕПМ и неговото прилагане са предоставени в Препоръка (ЕС) 2021/1749 на Комисията ([69]).

Прилагането на принципа за ЕЕПМ означава задълбочен анализ на наличните алтернативи и варианти за обществена поръчка и оценка на тези варианти не само самостоятелно, но и във връзка с енергийната ефективност. Преди органът или субектът да реши да възложи поръчка, всички решения и алтернативи следва да бъдат анализирани, **когато това е необходимо**, включително се прави анализ на разходите и ползите от гледна точка на обществото, като се вземат предвид по-широките ползи от енергийната ефективност. Купувачът може да разчита на подходящ анализ (за сравними покупки, не остарели и др.), изготвен по-рано при аналогични ситуации, например от регионален или национален субект, отговарящ за политиката в областта, или централен орган за покупки.

Принципът за ЕЕПМ трябва да се разглежда като основен принцип, когато се взема решение за начина на разработване на проект и на по-късен етап на продуктите, строителните работи, услугите и сградите, за които ще бъде обявен търг. При процедурата за възлагане на обществени поръчки принципът за ЕЕПМ може да се вземе предвид в критериите за възлагане или в техническите спецификации. Документацията за прилагането на принципа за ЕЕПМ може да бъде включена например в досиетата на купувачите.

6.2.2. *Извънредни ситуации, свързани с обществената сигурност, общественото здраве и договори на въоръжените сили/за доставка на военна техника*

В член 7, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791 се запазва освобождаването от задължението по член 7, параграф 1 от същата директива за договори на въоръжените сили или за договори за доставка на определена военна техника. Тези договори са изключени от прилагането на член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791, независимо от това в приложното поле на коя от директивите за обществените поръчки (включително Директива 2009/81/ЕО) ([70]) попада договорът. С него също така се въвежда друго изключение от това задължение за случаите, когато изпълнението му би намалило обществената сигурност или би възпрепятствало възможността за реагиране при извънредни ситуации в областта на общественото здраве.

Извънредни ситуации, свързани с обществената сигурност и общественото здраве

Обществената сигурност обикновено се разбира като сферата на дейност в рамките на която държавата носи основната отговорност да защитава своята територия и граждани. „Концепцията за „обществена сигурност“ по смисъла на член 52 от ДФЕС и съгласно тълкуването на тази концепция от Съда обхваща както вътрешната, така и външната сигурност на дадена държава членка, както и въпросите, свързани с обществената безопасност и др. Тази концепция предполага наличието на действителна и достатъчно сериозна заплаха, която засяга някой от основните интереси на обществото, като заплаха за функционирането на институции и на основни обществени услуги и заплаха за оцеляването на населението, както и риск от сериозно смущаване на външните отношения или на мирното съвместно съществуване на народите или риск, свързан с военните интереси.“ ([71])

([67]) По смисъла на член 5 от Директива 2014/24/ЕС, член 16 от Директива 2014/25/ЕС и член 8 от Директива 2014/23/ЕС.

([68]) Член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 гласи, че принципът за ЕЕПМ следва да се прилага (без каквито и да е ограничения) по отношение на „договори за обществени поръчки и концесии на стойност, по-голяма или равна на праговите стойности, посочени в първа алинея [...], включително за онези обществени поръчки и концесии, за които не са предвидени специални изисквания в приложение IV.“

([69]) Препоръка (ЕС) 2021/1749 на Комисията от 28 септември 2021 г. относно принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място: от принципите към практиката — Насоки и примери за прилагането на принципа при вземането на решения в енергийния сектор и извън него (ОВ L 350, 4.10.2021 г., стр. 9, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1749/oj).

([70]) Трябва да се има предвид, че посочените в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791 стойности се отнасят за класическите директиви за обществените поръчки, а не за стойностите, посочени в Директива 2009/81/ЕО.

([71]) Съображение 19 от Регламент (ЕС) 2018/1807 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. относно рамка за свободното движение на нелични данни в Европейския съюз (ОВ L 303, 28.11.2018 г., стр. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj).

Макар че в законодателството на Съюза няма официално определение за „извънредна ситуация в областта на общественото здраве“, тя може да се дефинира най-общо като възникване или непосредствена заплаха от заболяване или здравословно състояние, причинено от биотероризъм, епидемия (например стомашно-чревна болест, малария, денга, заболяване, предизвикано от вируса Зика) или пандемично заболяване (например птичи грип, Ковид 19), или нов и изключително смъртоносен инфекциозен агент или биологичен токсин, който поражда значителен риск от голям брой смъртни случаи на хора или трайна или продължителна инвалидност.

В крайна сметка, ако дадена държава членка желае да се позове на изключението за „обществена сигурност“ или „извънредна ситуация в областта на общественото здраве“, тя трябва да предостави конкретни доказателства за аргумента по същество за отклонение от съответните разпоредби на посочения член. Националните мерки не трябва да се изключват от прилагането на правото на Съюза само защото са насочени към защитата на обществената сигурност или националната отбрана.

Договори на въоръжените сили и за доставка на военна техника

Член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 се прилага за договорите на въоръжените сили дотолкова, доколкото прилагането му не води до конфликт с характера и основната цел на дейността на въоръжените сили. Прилагането на това изключение изисква извършването на анализ на всеки отделен случай за даден договор, за да се установи дали има конфликт между задълженията по член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 и естеството и основната цел на дейностите на въоръжените сили. Това изключение се прилага по отношение на всички видове договори за строителни работи, доставки и услуги.

При определянето на понятието „въоръжени сили“ трябва да се прави разграничение между **въоръжени** сили и сили за **сигурност** (вж. член 28, параграф 5 от Директива 2009/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета). Докато „въоръжени сили“ означава основно военните сили на държава членка, обикновено армията, морския флот и военновъздушните сили, „сили за сигурност“ се отнасят до военизирани формирования, полиция или други правоприлагащи агенции (включително полиция или други правоприлагащи агенции на регионално или местно равнище) и разузнавателни агенции (вж. също в тази глава точка „*Извънредни ситуации, свързани с обществената сигурност и общественото здраве*“ относно изключението, свързано с обществената сигурност). Понятието „договори на въоръжените сили“ трябва да се разбира в по-широк смисъл като договор, сключен специално в полза на въоръжените сили, а не само като договори, сключени от самите въоръжени сили. Такива договори могат да се сключват и от министерства на отбраната, агенции за снабдяване на армията и всякакви други подходящи субекти на държавите членки. Следователно може да се счита, че всички договори, попадащи в обхвата на член 2, буква в) от Директива 2009/81/ЕО, както и договорите за строителство и услуги за специфични военни цели (първата половина на член 2, буква г) от Директива 2009/81/ЕО) могат да се ползват от изключването, ако оценката на всеки отделен случай покаже, че спазването на задълженията по член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 би довело до компрометиране на първичния характер или цел на дейностите.

Договорите за доставка на военна техника са изключени от прилагането на задълженията по член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791, независимо от кого са сключени договорите или в приложното поле на коя директива за обществените поръчки попадат.

Определението за военна техника е посочено в член 1, точка 6 от Директива 2009/81/ЕО.

6.2.3. *Договори за енергоспестяване с гарантиран резултат*

Определението за „договори за енергоспестяване с гарантиран резултат“ (ДЕГР) е посочено в член 2, точка 33 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Публичните органи се ползват с много предимства когато възлагат проекти за енергийна ефективност чрез ДЕГР, вместо да реализират изпълнението им чрез традиционен договор за услуги или строителни работи. Съгласно последния подход се изискват достатъчно финансови и вътрешни човешки ресурси за договаряне и наблюдение на процесите, докато цялостният експертен опит и гарантирана ефективност, предоставени с договора за енергийни резултати, гарантират ефективността на инвестициите.

В член 7, параграф 3 от Директива (ЕС) 2023/1791 е формулирано, че държавите членки гарантират, че възлагащите органи и възложителите трябва да извършват оценка на това доколко е осъществимо сключването на дългосрочни договори за енергоспестяване с гарантиран резултат ([72]), които водят до дългосрочни икономии на енергия, когато възлагат договори за услуги със значително енергийно съдържание. Тъй като в член 7, параграф 3 от Директива (ЕС) 2023/1791 не се уточнява кой вид възложени поръчки за услуги следва да бъдат обхванати от тази оценка, тя трябва да се направи, индивидуално или в рамките на по-широка оценка, за всяка поръчка по такива договори, ако имат значително енергийно съдържание.

([72]) Сключването на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат се определя като „договорно споразумение между бенефициера и доставчика на мярка за подобряване на енергийната ефективност, обект на проверки и наблюдение по време на целия срок на действие на договора, като съгласно това споразумение инвестициите (труд, доставки или услуги), вложени в тази мярка, се изплащат по отношение на договорно гарантирано равнище на подобряване на енергийната ефективност или друг договорен критерий във връзка с енергийните характеристики, например финансови икономии, вж. член 2, точка 11 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Договори за услуги със значително енергийно съдържание са например договори за услуги за подаване на топлинна енергия или за транспортни услуги, договори за услуги за поддръжка на сграда или улично осветление или договори за услуги за управление на съоръжения, консумиращи енергия.

С използването на специализирани енергийни услуги чрез ДЕГР може i) да се позволи на публичния сектор да постигне повече икономии на енергия, ii) да се избегне технологично закрепостяване и iii) да се намалят разходите в сравнение със собствени разработени решения ([73]), ([74]).

6.2.4. *Аспекти на устойчивостта, социални или екологични аспекти и аспекти на кръговата икономика в по-широк смисъл, както и критерии на Съюза за екологосъобразни обществени поръчки или съществуващи равностойни национални критерии*

В член 7, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 се предвижда, на първо място, че държавите членки „могат“ да изискват от възлагащите органи и възложителите, когато сключват договори, посочени в член 7, параграф 1 от въпросната директива, да вземат предвид, когато е целесъобразно, аспекти на устойчивостта, социални или екологични аспекти и аспекти на кръговата икономика в по-широк смисъл в практиките за възлагане на поръчки ([75]).

6.2.5. *Информация относно въздействието на договори върху енергийната ефективност и информация относно потенциала за глобално затопляне през целия жизнен цикъл на нова сграда*

В съответствие с принципите на прозрачност публичните купувачи трябва да направят обществено достъпна информация относно въздействието на договори върху енергийната ефективност със стойност, равна или по-висока от праговете, посочени в член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Съгласно член 7, параграф 5, втора алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 се изисква информацията да бъде предоставяна чрез обявления за обществени поръчки, публикувани в електронен ежедневник за поръчките (TED) чрез специалните полета, предоставени въз основа на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/1780 ([76]). Тази информация трябва да бъде предоставена в съответните обявления, които трябва да се публикуват съгласно директивите за обществените поръчки и Регламента за изпълнение (ЕС) 2019/1780 относно публикуването на обявления в TED, който е версията в интернет на „Допълнението към Официален вестник“ на ЕС ([77]). Необходимите промени в TED за това уведомление ще бъдат предоставени от Комисията.

Освен това възлагащите органи могат да изискват от оферентите да разкриват информация относно потенциала за глобално затопляне през целия жизнен цикъл, използването на нисковъглеродни материали и кръговия характер на използваните материали във връзка с нова сграда или със сграда, която ще бъде санирана. Ако решат да го направят, това изискване може да бъде заложено в документацията за обществената поръчка, както и в договора, сключен със спечелилия участник. Трябва да се вземат необходимите мерки, за да се гарантира, че неспазването на това изискване (за предоставяне на горепосочената информация) води до отхвърляне на оферта от съответната процедура за възлагане на обществена поръчка или до договорни последици, в случай че декларираните стойности не се запазят при изпълнение на договора. Съгласно член 7, параграф 5, публикуването на тази информация е особено подходящо за нови сгради с разгъната площ ([78]) над 2 000 квадратни метра.

([73]) Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-Kiss EUR 30614 EN.

([74]) За допълнителна информация относно оценката на осъществимостта на ДЕГР възлагащите органи и възложителите може да разгледат, например, Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-Kiss, Energy Performance Contracting in the Public Sector of the EU — 2020 (2021) (Договори за енергоспестяване с гарантиран резултат в публичния сектор на ЕС — 2020 г. (2021 г.) и Boza-Kiss /Zangheri/Bertoldi/Economidou, Practices and opportunities for Energy Performance Contracting in the public sector in EU Member States (2017) (Практики и възможности за договори за енергоспестяване с гарантиран резултат в публичния сектор на държавите — членки на ЕС (2017 г.).

([75]) Тук можете да намерите насоки относно въвеждането в обществените поръчки на аспекти в по-широк смисъл:
Екологосъобразни обществени поръчки: https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement_en;
Платформа на общността на публичните купувачи: https://public-buyers-community.ec.europa.eu/about;
Известите на Комисията „Социално отговорни покупки — ръководство за предвиждане на социални критерии при възлагане на обществени поръчки (2-ро издание)“, C(2021) 3573 final, https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/47c69b3a-cfcf-11eb-ac72-01aa75ed71a1/language-en.
„Making Socially Responsible Public Procurement Work: 71 Good Practice Cases“ (Да приведем в действие социално отговорното възлагане на обществени поръчки: 71 примера за добри практики), май 2020 г.;
Инструменти за публични купувачи: https://commission.europa.eu/funding-tenders/tools-public-buyers/social-procurement_bg;
Европейска комисия/ICLEI, Buying green! A handbook on green public procurement (Купувайте с грижа към околната среда! — Ръководство за екологосъобразни обществени поръчки) (2016 г.).

([76]) Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/1780 на Комисията от 23 септември 2019 г. за установяване на стандартните формуляри за публикуването на обявления в областта на обществените поръчки и за отмяна на Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/1986 (електронни формуляри) (ОВ L 272, 25.10.2019 г., стр. 7—73, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/1780/oj) ще бъде адаптиран, за да се предоставят полетата, необходими за осигуряване на прозрачност на въздействието върху енергийната ефективност в съответствие с член 7, параграф 5, втора алинея, като се гарантира прозрачност при прилагането на изискванията за енергийна ефективност чрез публично оповестяване на въздействието на договорите върху енергийната ефективност чрез публикуване на тази информация в съответните известия в Електронния ежедневник за обществени поръчки (TED).

([77]) https://ted.europa.eu/en/.

([78]) За да оценят тази площ, държавите членки могат да използват вида на площта, която използват като еталонна в енергийния сертификат (която по принцип ще бъде брутната разгъната площ).

6.2.6. *Подкрепа за възлагащи органи и възложители*

В съответствие с член 7, параграф 5, трета алинея от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки трябва да подкрепят възлагащите органи и възложителите при въвеждането на изискванията за енергийна ефективност.

Оценка на разходите за целия жизнен цикъл

Добре известна мярка за оказване на подкрепа на възлагащите органи и възложителите е да им се предоставят методики за оценка на разходите за целия жизнен цикъл (LCC) ([79]). В директиви 2014/24/ЕС и 2014/25/ЕС се предвижда изрично възможността за използване на LCC при обществените поръчки. Методът на изчисляване и данните, които трябва да бъдат предоставени с офертите, се определят в документацията за обществената поръчка.

Използването на разходите за целия жизнен цикъл надхвърля разглеждането на покупната цена на стока или услуга, сграда или дейности, докато покупната цена обикновено не отразява пълното финансово въздействие на покупката върху бюджета на купувача. Поради това обикновено оценка на разходите за целия жизнен цикъл се основава на:

— разходи за покупка и всички съпътстващи разходи като доставка (транспорт), монтаж и въвеждане в експлоатация;

— експлоатационни разходи, включително комунални разходи като енергия, вода и други консумативи, данъци, застрахователни разходи, разходи за обучение, разходи за ремонт и поддръжка;

— разходи, свързани с края на експлоатационния срок, като разходи за отстраняване, рециклиране или обновяване и извеждане от експлоатация;

— приспадната остатъчна стойност, която е приход от продажбата на актив след края на употребата му;

— дълготрайност и гаранционни срокове на даден актив ([80]).

В този контекст бяха разработени поредица от специфични за сектора инструменти за изчисляване на разходите за целия жизнен цикъл, които имат за цел да улеснят използването на разходите за целия жизнен цикъл сред възложителите на обществени поръчки (например за автомати за продажба, вътрешно и външно осветление, както и компютри и монитори). ([81]) Освен това в рамките на мрежата „Международната асоциация на органите на местното самоуправление за устойчиво развитие“ (ICLEI) ([82]) бяха разработени други инструменти за разходите за целия жизнен цикъл.

Центрове за поддръжка на компетентността

В рамките на оказването на подкрепа на възлагащите органи и възложителите при въвеждането на изискванията за енергийна ефективност, в член 7, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 освен това се изисква от държавите членки да създадат центрове за поддръжка на компетентността.

Предимствата на центровете за поддръжка на компетентността се крият във факта, че те могат да централизират дейности и инструменти за възлагане на обществени поръчки като i) организацията и провеждането на тематични обучения и семинари във всички регионални/местни територии (самостоятелни или интегрирани в по-общи обучения в областта на обществените поръчки) и ii) предоставяне на ръководства. Например KEINO е мрежови център за компетентност за устойчиви и иновативни обществени поръчки във Финландия. В KEINO се развива ноу-хау за доставчиците и се предлагат консултантски услуги по отношение на устойчиви и иновативни обществени поръчки.

За допълнителни насоки възлагащите органи и възложителите могат също да се обърнат към европейското бюро за помощ за ЕОП ([83]).

Сътрудничество между възлагащите органи, включително трансгранично

Редица от възникващите проблеми при прилагането на изискванията за енергийна ефективност в обществените поръчки са общи за много възлагащи органи и възложители и е възможно да бъде постигнато много чрез участие в дейности за работа в мрежа и сътрудничество с други. Поради това държавите членки насърчават такова сътрудничество (съгласно изискването на член 7, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791).

([79]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/life-cycle-costing_en/.
([80]) Perera/Morton/Perfrement, Life Cycle Costing in Sustainable Public Procurement: A Question of Value (2009) 1 (Разходи за целия жизнен цикъл при устойчивите обществени поръчки: Въпрос на стойност (2009 г.)1 и Estevan/Schaefer/Adell, Life Cycle Costing State of the art report (2018) (Доклад за състоянието на разходите за целия жизнен цикъл (2018 г.).
([81]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/life-cycle-costing_en/.
([82]) Например за обществени поръчки за превозни средства под формата на инструмент за LCC за чисти паркове, https://iclei-europe.org/publications-tools/?c=search&uid=0IKEKnVb/.
([83]) http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm/.

На национално или регионално равнище вече са създадени различни мрежи, насочени към устойчиви обществени поръчки. Участието в такива мрежи — или в която и да е от многото други инициативи и проекти, изпълнявани в цяла Европа — може значително да помогне за осигуряване на постоянен политически ангажимент и видимост за „екологосъобразните“ обществени поръчки. То може да помогне и за използването на подходящи източници на финансиране ([84]).

Комбинирани обществени поръчки

Комбинирани обществени поръчки означава обединяване на дейностите по възлагане на обществени поръчки на група възлагащи органи или възложители за постигане на икономии чрез групови покупки, по-ниски административни разходи, технически и пазарни познания ([85]). Това може да бъде особено ценно при въвеждането на изискванията за енергийна ефективност, тъй като може да се споделя експертен опит и познания в областта на енергийната ефективност за пазара на енергийноефективни продукти, строителни работи и услуги. В по-малка степен това може да се отнася до сгради, които обикновено не се засягат от правилата за възлагане на обществени поръчки, следователно не се засягат и от дейностите по комбиниране на обществени поръчки. Комбинираните обществени поръчки може да се извършват например от централни органи за покупки, предлагащи централни услуги за покупки на възлагащи органи и възложители.

6.2.7. *Създаване на разпоредби и практики за подобряване на енергийната ефективност и за премахване на съответните пречки*

В член 7, параграфи 7 и 8 от Директива (ЕС) 2023/1791 се разглежда по същество същият въпрос, а именно пречките, които възпрепятстват възложителите на обществени поръчки да инвестират в енергийна ефективност и да използват дългосрочни ДЕГР. Такива пречки често са правни или регулаторни разпоредби или административни практики с противоречащи си подходи. Макар че в член 7, параграф 7 от Директива (ЕС) 2023/1791 се предвижда установяването на правни и регулаторни разпоредби и административни практики във връзка с обществените поръчки за покупки, годишните бюджети и счетоводството за намаляване на въздействието на тези пречки за възлагащите органи и възложителите, в член 7, параграф 8 от Директива (ЕС) 2023/1791 се предвижда премахване на регулаторните и нерегулаторните пречки.

Освен това с член 7, параграф 8 от Директива (ЕС) 2023/1791 държавите членки се задължават да докладват на Комисията мерките, предприети за премахване на пречките пред подобренията на енергийната ефективност в обществени поръчки като част от докладите им за напредъка по отношение на националните планове в областта на енергетиката и климата.

За разлика от член 7, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/1791, който се прилага само за обществени поръчки и концесии между другото със стойност, по-голяма или равна на праговете, определени в директивите за обществените поръчки, член 7, параграфи 7 и 8 от Директива (ЕС) 2023/1791 се прилагат по отношение на всички процедури за възлагане на обществени поръчки.

Примерите за регулаторни ([86]) и нерегулаторни ([87]) пречки, посочени съгласно член 7, параграф 8 от Директива (ЕС) 2023/1791, включват: ([88])

— липса на бюджет;

— правни и институционални пречки;

— времеви ограничения;

— липса на интерес от страна на целевите възложители на обществени поръчки;

([84]) В този контекст си струва да се отбележи, че Комисията наскоро пусна платформата Public Buyers Community Platform (Платформа на общността на публичните купувачи) — иновативна платформа, предназначена да се улесни сътрудничеството и споделянето на знания между възлагащите органи и възложителите в цяла Европа. Тази платформа е цифрово пространство, където заинтересованите страни в областта на обществените поръчки могат да се събират, за да обменят най-добри практики, да споделят опит и да обсъждат предизвикателства. *https://public-buyers-community.ec.europa.eu/*. Дания улеснява обмена на опит, както и френската регионална мрежа за западния район на страната (www.reseaugrandouest.fr). Още един пример на европейско равнище е кампанията Procura+, която има за цел организиране на трансгранично споделяне на опит и оказва съдействие на отделни участници при местното осъществяване на ЕОП (www.procuraplus.org). Информация може да бъде намерена и в Европейска комисия/ICLEI, Buying green! A handbook on green public procurement (Купувайте с грижа към околната среда! — Ръководство за екологосъобразни обществени поръчки) (2016 г.).

([85]) Вж. например *Европейска комисия/ICLEI*, Buying green! Ръководство за екологосъобразни обществени поръчки (2016 г.) стр. 31 и *Risvig Hamer* в *Steinicke/Vesterdorf*, Право на ЕС в областта на обществените поръчки (2018 г.), стр. 444.

([86]) т.е. пречки, които произтичат от разпоредба.

([87]) т.е. пречки, които не произтичат от разпоредба.

([88]) *Luyckx/Pál-Hegedüs Ortega*, Public procurement of energy-efficient works, supplies and services — Support provided to projects under the Intelligent Energy Europe II programme and Horizon 2020 Energy Efficiency (2020) (Обществени поръчки за енергийноефективни дейности, доставки и услуги — Подкрепа, предоставена за проекти по програмата „Интелигентна енергия – Европа“II и енергийната ефективност по линия на „Хоризонт 2020“ (2020 г.).

— липса на достъп до доставчици.

Следователно мерките, които могат да бъдат приложени от държавите членки в това отношение, могат да включват

— приемане на насоки (за провеждане на търгове), образци на договори и тълкувателни съобщения или опростяване на административни процедури;

— разработване на актуални примери за демонстрация на ДЕГР (например, адаптирани към нови възможности за договаряне);

— полагане на допълнителни усилия за осигуряване на качеството (по отношение на качеството на услугите и превръщането на измерването и проверката в норма при намесите в публичния сектор чрез стриктното им включване в договори) при оценката на използването на ДЕГР;

— премахване на възпиращите фактори, като липса на политики и цели за икономии на енергия, преобладаване на разделени стимули и ограничено прилагане на ролята на образец на обществените сгради ([89]);

— създаване на стимули, като например състезания между възлагащи органи и субекти, при които възлагащият орган/организацията, която е закупила най-енергийноефективните продукти, услуги, строителни работи или сгради, получава награди или други ползи от победата в състезанието ([90]).

В този контекст е добре да се отбележи, че по подпрограмата за преход към чиста енергия в рамките на програма LIFE на Съюза, създадена с Регламент (ЕС) 2021/783 на Европейския парламент и на Съвета ([91]), ще бъдат предоставени средства за подпомагане на разработването на най-добри практики на Съюза при прилагането на политиката за енергийна ефективност, с които се премахват поведенчески, пазарни и регулаторни препятствия пред енергийната ефективност. Това може да помогне на държавите членки да премахнат горепосочените пречки.

7. **Изисквания за докладване**

7.1. **Актуализация на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата**

В съответствие с член 14, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2018/1999 от държавите членки се изисква до 30 юни 2024 г. да представят актуализация на последно съобщения от тях интегриран **национален план в областта на енергетиката и климата** (НПЕК). Съгласно член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1999 от държавите членки се изисква да представят проект за актуализация на НПЕК всеки път една година преди крайния срок за подаване по член 14, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2018/1999.

В допълнение към Регламент (ЕС) 2018/1999 при актуализацията на НПЕК трябва да бъде взето предвид първото изречение на член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791. Съгласно него от държавите членки се изисква да докладват на Комисията за намалението на потреблението, което всички публични органи постигат всяка година, представено с разбивка по сектори. Тази разбивка може да се направи по линиите на полетата с данни, включени в таблица 2.

Представянето в актуализирания план трябва да включва размера на намалението на енергийното потребление, което трябва да бъде постигнато от всички публични органи по сектори. Целта за намаление на крайното енергийно потребление трябва да бъде изчислена в съответствие с правилата, посочени в точка 4.1.2, и нейната разбивка по сектори следва да включва най-малко следните елементи:

Разбивка по три задължителни групи, които са предвидени в съответствие с член 5, параграф 3 от Директива (ЕС) 2023/1791: публични органи в местните административни единици с по-малко от 50 000 жители, но с повече от 5 000 жители; публични органи в местните административни единици с по-малко от 5 000 жители; всички други публични органи.

Разбивка по сектори на обществените услуги, както е посочено в таблица 2.

Разбивка по обществен транспорт и въоръжени сили, само ако дадена държава членка възнамерява да отчита намаленията на крайното енергийно потребление, постигнати в единия или в двата от тези сектора, спрямо целта за намаление на крайното енергийно потребление.

([89]) Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-KissEUR 30614 EN.
([90]) Като пример могат да бъдат взети наградите по програма Procura+, https://procuraplus.org/awards/.
([91]) Регламент (ЕС) 2021/783 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2021 г. за създаване на Програма за околната среда и действията по климата (LIFE) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1293/2013 (ОВ L 172, 17.5.2021 г., стр. 53, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/783/oj).

Актуализацията на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата трябва да включва описание на вече изпълнените или планираните мерки за постигане на целите за намаление на крайното енергийно потребление в член 5 от Директива (ЕС) 2023/1791, както и целта за саниране в член 6 от посочената директива. Освен това следва да бъдат включени изпълнените или планираните мерки на политиката, които гарантират спазването на задълженията по член 7 от Директива (ЕС) 2023/1791.

Следователно представянето на политиките и мерките за енергийна ефективност, посочени в точка 3.2 от приложение I към Регламент (ЕС) 2018/1999, следва да бъде разширено, за да включи раздел относно предвидените за публичния сектор мерки. Освен мерките на политиката, които са изрично включени в член 5, параграфи 6, 7, 8 и 9 от Директива (ЕС) 2023/1791, се препоръчва посочения раздел да включва също описание на начина на гарантиране на споделянето на усилията, например между централни, регионални и местни органи, при изпълнението от страна на държава членка на задълженията по членове 5 и 6 от Директива (ЕС) 2023/1791.

7.2. **Доклад за напредъка**

Съгласно член 17 от Регламент (ЕС) 2018/1999 от държавите членки се изисква да представят своите национални **доклади за напредъка** в областта на енергетиката и климата, обхващащи всичките пет измерения на Енергийния съюз, като енергийната ефективност е едно от тези измерения.

В член 21 от Регламент (ЕС) 2018/1999 се уточнява информацията относно енергийната ефективност, която трябва да бъде докладвана и която обхваща докладването, свързано със задълженията по членове 5, 6 и 7 от Директива (ЕС) 2023/1791. Държавите членки са длъжни да включат информация относно националните криви, целите и задачите, изпълнението на някои политики и мерки, както и информацията, подробно описана в част 2 от приложение IX към Регламент (ЕС) 2018/1999.

В допълнение към Регламент (ЕС) 2018/1999 в националните доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата трябва да бъдат взети предвид второто изречение на член 5, параграф 5 и член 7, параграф 8 от Директива (ЕС) 2023/1791. Съгласно второто изречение на член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 от държавите членки се изисква да докладват на Комисията за намалението на потреблението, което всички публични органи постигат всяка година, представено с разбивка по сектори. С член 7, параграф 8 от Директива (ЕС) 2023/1791 от държавите членки се изисква да докладват на Комисията мерките, предприети за премахване на пречките пред подобренията на енергийната ефективност в обществени поръчки като част от докладите им за напредъка по отношение на националните планове в областта на енергетиката и климата.

За да може Комисията да изпълни задължението си по член 29 от Регламент (ЕС) 2018/1999 за оценка на напредъка, в случай на преразглеждане на определянето на базовото равнище или приспособяването към изменението на климата или на равнището на услугите, се препоръчва информацията относно постигането на целите за намаление на крайното енергийно потребление да включва най-малко следните елементи за всяка година, ако е приложимо:

— преразглеждане на определението за базово равнище и на изчислението на съответната цел в сравнение с последния доклад за напредъка, включително проверима обосновка за причината, налагаща преразглеждане на базовото равнище;

— въздействието на корекциите за климата по сектор на услугите и климатична зона върху докладваното крайно енергийно потребление;

— въздействието на корекциите на равнището на услугите върху докладваното крайно енергийно потребление.

Ако дадена държава членка възнамерява да вземе предвид намалението на енергийното потребление в обществения транспорт или въоръжените сили, информацията следва да включва намалението на крайното енергийно потребление, постигнато в обществения транспорт или във въоръжените сили.

Първите национални доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата трябваше да бъдат представени на 15 март 2023 г., след което държавите членки трябва да докладват напредъка на всеки две години, с изключение на изискването в член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791, съгласно което държавите членки се задължават да докладват за намалението на потреблението, което всички публични органи постигат всяка година.

ДОПЪЛНЕНИЕ А

Изчисление на целите и проверка на постигането на целите

Изчисление на целите: Формули за изчисление на максималното крайно енергийно потребление в публичния сектор за държава членка съгласно задълженията по член 5, параграфи 1, 2 и 3 от Директива (ЕС) 2023/1791

2025 г., 2026 г.

$$FEC_{max,2025} = FEC_{G1,2025}$$

$$FEC_{G1,2025} = FEC_{G1,BL} \times R_{G1,BL_{2025}}$$

$FEC_{G1,BL}$

Крайно енергийно потребление, базово равнище за група 1

$$R_{G1,BL_{2025}} = \left(1 - \left(\frac{82}{365}\right) \times 0,019\right) = 0,996$$

82 е броят на дните от крайния срок за транспониране – 11 октомври 2025 г. (включително), до края на 2025 г.

$$FEC_{max,2026} = FEC_{G1,2025} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL})$$

2027 г., 2028 г., 2029 г.

$$FEC_{max,2027} = FEC_{G1,2025} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2028} = FEC_{G1,2025} - (3 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2029} = FEC_{G1,2025} - (4 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (3 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

2030 г., 2031 г.

$$FEC_{max,2030} = FEC_{G1,2025} - (5 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (4 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right) + \left(FEC_{G3,BL} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G3,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2031} = FEC_{G1,2025} - (6 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (5 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right) + \left(FEC_{G3,BL} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G3,BL})\right)$$

За следващите години (считано от 2032 г.)

$$FEC_{max,20n} = FEC_{G1,2025} - \left((n-25) \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}\right) + \left(FEC_{G2,BL} - \left((n-26) \times 0,019 \times FEC_{G2,BL}\right)\right) + \left(FEC_{G3,BL} - \left((n-29) \times 0,019 \times FEC_{G3,BL}\right)\right)$$

където $n \in N : n \geq 32$.

Съкращения	Обяснение
$FEC_{G1,2025} = FEC_{G1,BL} \times R_{G1,BL_{2025}}$	Максимално крайно енергийно потребление на група 1 през 2025 г. (пропорционално) (Група 1 съответства на всички публични органи с изключение на тези, включени в групи 2 и 3; вж. по-долу)

Съкращения	Обяснение
$R_{G1,BL_{2025}}$	$\left(1-\left(\frac{82}{365}\right)\times 0,019\right)996$ Коефициент на намаление за 2025 г. $FEC_{G1,BL}$ не се намалява с 1,9 % през 2025 г., а пропорционално (pro rata), съответстващо на оставащите 82 дни през 2025 г. считано от деня на транспонирането
$FEC_{G1,BL}$	Крайно енергийно потребление, базово равнище за група 1; Група 1 съответства на всички публични органи с изключение на тези, включени в групи 2 и 3.
$FEC_{G2,BL}$	Крайно енергийно потребление, базово равнище за група 2; Група 2 съответства на всички публични органи в местни административни единици с по-малко от 50 000 жители, но с повече от 5 000 жители.
$FEC_{G3,BL}$	Крайно енергийно потребление, базово равнище за група 3; Група 3 съответства на всички публични органи в местни административни единици с по-малко от 5 000 жители
n	Година, изразена с 2 цифри, например „30“ за 2030 г.

Проверка на постигането на целта: Формули за сравнение на целевото и действителното крайно енергийно потребление (2025—2031 г.)

$$FEC_{real,G1,adj,2025} - RED_{T_OR_D,adj,2025} \times R_{T_OR_D_{2025}} \leq FEC_{max,2025}$$

$$FEC_{real,G1,adj,2026} - RED_{T_OR_D,adj,2026} \leq FEC_{max,2026}$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2027} - RED_{T_OR_D,adj,2027} \leq FEC_{max,2027}$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2028} - RED_{T_OR_D,adj,2028} \leq FEC_{max,2028}$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2029} - RED_{T_OR_D,adj,2029} \leq FEC_{max,2029}$$

$$FEC_{real,G1\&2\&3,adj,2030} - RED_{T_OR_D,adj,2030} \leq FEC_{max,2030}$$

$$FEC_{real,G1\&2\&3,adj,2031} - RED_{T_OR_D,adj,2031} \leq FEC_{max,2031}$$

Съкращения	Обяснение
$FEC_{real,G,adj,20n}$	Крайно енергийно потребление на публичните органи (с изключение на транспорт и отбрана); коригирано (ако е приложимо); като G отговаря на G1, G1+G2 или G1+G2+G3, в зависимост от приложимата година. при условие ($n \in N: n \geq 21$) — за всяко естествено число между 21 и 99
$RED_{T_OR_D,adj,20n}$	Намалението на крайното енергийно потребление в сектора на отбраната или в транспортния сектор („ИЛИ“ означава или намалението в сектора на отбраната, или намалението в транспортния сектор, или намалението и в двата сектора) през годината 20n; коригирано (ако е приложимо); в сравнение с крайното енергийно потребление на сектора на отбраната или транспортния сектор през базовата година (2021 г.) при условие ($n \in N: n \geq 25$)

Съкращения	Обяснение
	максимална $\text{стойност}\begin{cases} 0 & if\ FEC_{T\&D,20n} \geq FEC_{T\&D,2021} \\ (FEC_{T\&D,2021} - FEC_{T\&D,20n}) & if\ FEC_{T\&D,2021} > FEC_{T\&D,20n} \end{cases}$ $\text{стойност}\begin{cases} 0 & if\ FEC_{D,20n} \geq FEC_{D,2021} \\ (FEC_{D,2021} - FEC_{D,20n}) & if\ FEC_{D,2021} > FEC_{D,20n} \end{cases}$ $\begin{cases} 0 & if\ FEC_{T,20n} \geq FEC_{T,2021} \\ (FEC_{T,2021} - FEC_{T,20n}) & if\ FEC_{T,2021} > FEC_{T,20n} \end{cases}$
	Крайно енергийно потребление, сектор „Транспорт“ при условие ($n \in N : n \geq 21$) — за всяко естествено число между 21 и 99
$FEC_{D,20n}$	Крайно енергийно потребление, сектор „Отбрана“ при условие ($n \in N : n \geq 21$) — за всяко естествено число между 21 и 99
$FEC_{T\&D,20n}$	Крайно енергийно потребление, сектори “Транспорт“ и „Отбрана“ при условие ($n \in N : \geq n \geq 21$) — за всяко естествено число между 21 и 99
$R_{T_OR_D_{2025}}$	$\left(\frac{82}{365}\right)$ Коефициент на намаление за икономии в секторите „Транспорт“ и „Отбрана“ през 2025 г. Постигнатите икономии от крайното енергийно потребление в секторите „Отбрана“ и „Транспорт“ се отчитат пропорционално (pro rata) за 2025 г. Съответства на оставащите 82 дни през 2025 г. считано от деня на транспонирането.

ДОПЪЛНЕНИЕ Б

Корекция за климата, промени в равнищата на обществените услуги и премахване или добавяне на публични органи

Корекция за климата

Основните принципи за корекция на крайното енергийно потребление във връзка с климата в съответствие с член 5, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791, са следните:

— За климатичните различия се коригира само зависимият от климата дял на енергийното потребление. Обикновено това се отнася само за крайното енергийно потребление, използвано за отопление и охлаждане в сградите.

— Държава членка може да реши да счита своята територия за част от една или няколко климатични зони.

— Корекцията за климата се изчислява за общото крайно енергийно потребление на държава членка във всеки сектор на обществените услуги за всяка определена климатична зона ([1]).

— Различията в климата трябва да се отчитат чрез най-актуалните параметри: Най-често използваните параметри са отоплителни градусодни за енергийно потребление за отопление и охладителни градусодни за охлаждане.

— Държава членка може да определи подходящи климатични зони за държавата и при условие, че за определените климатични зони са налични необходимите климатични параметри (отоплителни или охладителни градусодни) ([2]). Всички данни за крайното енергийно потребление за отопление и охлаждане трябва да бъдат разпределени към конкретна климатична зона.

— За да се избегне изчислението на по-малки различия в климата, които обикновено имат много ограничено въздействие върху енергийното потребление, трябва да се приложи *de minimis* праг от плюс/минус 5 % за климатичните параметри (обикновено отоплителни или охладителни градусодни) в сравнение с базовата година. Това означава, че корекцията за климата се извършва само ако климатичният параметър е с 5 % по-висок или по-нисък от базовата година ([3]).

— Зависещият от климата дял — т.е. крайното енергийно потребление за отопление и охлаждане — трябва да се разграничи въз основа на вида на обществената услуга, средната техническа конфигурация и климатичните условия. Освен това при определянето на крайното енергийно потребление следва да се вземат предвид само тези енергоносители, които се използват широко за отопление или охлаждане. За отопление това обикновено са: топлофикационни системи, природен газ, мазут за отопление, пелети, дървесни трески, твърди горива от биомаса, твърди изкопаеми горива и електроенергия (само делът, използван за отопление). За охлаждане това обикновено са: електроенергия (само делът, използван за охлаждане) и централни охладителни системи.

— Ако държава членка реши да приложи корекция за климата за отопление, тогава трябва да се приложи и корекция за климата за охлаждане, при условие че са спазени посочените по-горе прагове *de minimis*.

— Точната оценка на зависимия от климата дял в крайното енергийно потребление следва да се основава на опитно установени доказателства и/или съответни изследвания. Ако държавата членка не е в състояние да предостави значими оценки за зависимия от климата дял от крайното енергийно потребление на обществена услуга въз основа на опитно установени доказателства, тогава за подходящи средни стойност се считат приетите стойности, посочени в таблица 5 и таблица 6.

([1]) Тъй като задължението е свързано с държавите членки като цяло, не е от полза изчисленията за корекция за климата да се извършват на по-ниски равнища на разбивка, например за всеки отделен публичен орган. Изчисление на корекцията за климата на възможно най-високото равнище на разбивка — т.е. разграничено само въз основа на климатична зона и обществена услуга — е достатъчно и е по-малко уязвимо от грешки.

([2]) Отоплителните и охладителните градусодни в ЕИП се публикуват от Съвместния изследователски център на адрес https://agri4cast.jrc.ec.europa.eu/dataportal/.

([3]) Прагът de minimis от плюс/минус 5 % се прилага за всеки климатичен параметър поотделно. Това означава, че ако през определена година разликата в отоплителните градусодни спрямо базовата година остава под 5 %, докато разликата в охладителните градусодни надхвърля прага, през тази година се прилага само корекцията за климата за охлаждане.

Обща формула за корекция за климата на крайното енергийно потребление за отопление и охлаждане

$$FEC_{HC,\ adj} = FEC_{HC} \times (1 - f_{adj}) + FEC_{HC} \times f_{adj} \times \left(\frac{par_{base}}{par_{rep}}\right)$$

$FEC_{HC,adj}$	Крайно енергийно потребление за отопление и охлаждане след корекция за климата
FEC_{HC}	Докладвано крайно енергийно потребление от енергоносители, използвани за отопление или за охлаждане ([4])
f_{adj}	Корекционен коефициент, съответстващ на зависимия от климата дял от докладваното крайно енергийно потребление от енергоносители, използвани или за отопление, или за охлаждане
par_{rep}	Стойност на климатичния параметър (отоплителни или охладителни градусодни) през годината на докладване
par_{base}	Стойност на климатичния параметър (отоплителни или охладителни градусодни) през базовата 2021 г.

([4]) По правило енергийното потребление за отопление се състои от отчетеното потребление за топлофикационни (централни отоплителни) системи, природен газ, мазут за отопление, пелети, дървесни трески, твърди горива от биомаса, твърди изкопаеми горива и дела на електроенергията за отопление, докато енергийното потребление за охлаждането се състои от отчетеното потребление за централни охладителни системи и дела на електроенергията за охлаждане (вж. таблица 5 и таблица 6).

Таблици с приети стойности, свързани с корекцията за климата:

Таблица 5 представя приети стойности за зависимия от климата дял от крайното енергийно потребление, използван за отопление или охлаждане, с разбивка по обществени услуги и средни климатични условия, въз основа на експертни прогнози. Приетите стойности не следва да се прилагат за корекции за климата на равнището на сграда, а са предназначени да се прилагат когато се правят корекции за климата за *общото* енергийно потребление за отопление или охлаждане на сектор на обществените услуги в дадена климатична зона, при което климатичните зони трябва да бъдат определени от държавата членка. Посочените в таблица 5 зависещи от климата дялове се отнасят само за енергийното потребление, използвано за отопление, от една страна, и за охлаждане, от друга. Енергийното потребление за отопление се състои от потреблението, отчетено за топлофикационни (централни отоплителни) системи, природен газ, мазут за отопление, пелети, дървесни трески, твърди горива от биомаса, твърди изкопаеми горива, както и делът на електроенергията за отопление, както е показано в таблица 6. Енергийното потребление за охлаждане се състои от потреблението, отчетено за централните охладителни системи, както и делът на електроенергията за охлаждане, както е посочено в таблица 6.

Таблица 5

Приети стойности за зависимия от климата дял от крайното енергийно потребление, използван за отопление или охлаждане, с разбивка по обществени услуги и средни климатични условия

(в %)

Обществена услуга	За средни климатични условия в Централна и Северозападна Европа		За средни климатични условия в Южна Европа		За средни климатични условия в Северна Европа	
	Енергийно потребление, използвано за отопление	Енергийно потребление, използвано за охлаждане	Енергийно потребление, използвано за отопление	Енергийно потребление, използвано за охлаждане	Енергийно потребление, използвано за отопление	Енергийно потребление, използвано за охлаждане
Административни сгради	80	90	65	90	85	90
Болници и здравни заведения	55	80	40	80	60	80
Училища и детски градини	75	90	60	90	80	90
Университети	80	80	50	80	85	80
Сгради на фабрики и работилници	85	90	80	90	90	90
Жилищни сгради, които са публична собственост (например общежития)	65	90	50	90	75	90
Други обществени сгради (собственост или наети)	65	90	50	90	70	90

ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1716/oj

Таблица 6

Дял на енергийното потребление, използвано за отопление и охлаждане, с разбивка по обществени услуги и средни климатични условия ([1])

(в %)

Обществена услуга	В средни климатични условия в Централна и Северозападна Европа		В средни климатични условия в Южна Европа		В средни климатични условия в Северна Европа	
	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за отопление	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за охлаждане	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за отопление	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за охлаждане	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за отопление	Дял на потреблението на електроенергия, използвано за охлаждане
Административни сгради	4	7	7	18	8	2
Болници и здравни заведения	7	18	7	30	6	7
Училища и детски градини	3	5	4	12	4	2
Университети	4	8	7	15	4	3
Сгради на фабрики и работилници	3	7	3	15	5	4
Жилищни сгради, които са публична собственост (например общежития)	2	3	3	20	3	1
Други обществени сгради (собственост или наети)	5	3	7	15	6	2

([1]) Стойностите в таблицата представляват приети оценки. Делът обаче зависи до голяма степен от определени характеристики на енергийната система в конкретна държава членка, например от типичния дял на отоплението с електроенергия в отоплението или от типичната строителна технология, използвана за различни обществени услуги. Поради това държавите членки могат да използват по-подходящи стойности въз основа на статистически данни.

Корекция за големи промени в равнищата на обществените услуги

Основните принципи за корекция на крайното енергийно потребление във връзка с подходящо равнище на услугата в съответствие с член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1999, са следните:

— Корекцията се извършва отделно за крайното енергийно потребление, докладвано за различните сектори на обществените услуги на равнището на държава членка, както е посочено в таблица 2, ([5]) тъй като измерването на равнището на услугата изисква различни параметри.

— Използваните за измерване на равнището на услугата еталонни параметри трябва да бъдат внимателно подбрани и да имат възможно най-пряка връзка с енергийното потребление ([6]). Таблица 6 представя списък с примери за подходящи еталонни параметри в дадения контекст.

— Чрез прилагането на праг *de minimis* от плюс/минус 5 %, се вземат предвид само значими промени в равнището на услугата. Това означава, че корекцията във връзка с равнището на услугата се извършва само ако параметърът за измерване на равнището на услугата е с 5 % по-висок или по-нисък през дадена година в сравнение с базовата година.

— Ако конкретен сектор на обществените услуги изисква корекция във връзка с равнището на услугата *и* корекция за климата, тогава двете стъпки на корекция се извършват последователно. Тъй като корекцията за климата би била различна за всяка климатична зона в дадена държава членка, първо трябва да се извърши тази корекция и едва след това корекцията във връзка с равнището на услугата, която трябва да се извърши само на равнището на държава членка.

Таблица 7

Списък на подходящи еталонни параметри за измерване на равнището на услугата, разграничени по обществени услуги

Енергийно потребление в сградите	**Еталонни параметри**
Административни сгради	m^2 (климатизирана площ)
Болници и здравни заведения	m^2 (климатизирана площ)
Училища и детски градини	m^2 (климатизирана площ)
Университети	m^2 (климатизирана площ)
Сгради на фабрики и работилници	m^2 (климатизирана площ)
Жилищни сгради, които са публична собственост	m^2 (климатизирана площ)
Други обществени сгради (собственост или наети)	m^2 (климатизирана площ)
Енергийно потребление за процеси	
Обществено осветление	km осветени улици или брой светлинни източници
Водоснабдяване	Годишно потребление на вода
Пречистване на отпадъчни води	Ежегодно пречиствани отпадъчни води
Управление на отпадъците	Ежегодно генерирани отпадъци
Други процеси	Липсва еталонен параметър (не се предвижда корекция)

([5]) Тъй като задължението е свързано с държавите членки като цяло, не е от полза изчисленията за корекция във връзка с промени в равнището на услугата да се извършват на по-ниски равнища на разбивка, например за всеки отделен публичен орган. Изчисление, извършвано на равнището на държава членка, разграничено само въз основа на сектори на обществените услуги, е достатъчно и е по-малко податливо на грешки.

([6]) Например, броят на учениците или децата, които посещават училища или детски градини, има доста косвена връзка с енергийното потребление в този сектор. Това се дължи на факта, че само значително увеличение на броя би довело, с известно забавяне, до предоставяне на нови съоръжения — и обратното, в случай на намаляване на броя. Същото важи и за параметъра пътник-километър, свързан с енергийното потребление от обществения транспорт, тъй като до определен праг увеличаването или намаляването на използването на транспортни средства ще има незначително въздействие върху енергийното потребление.

Енергийно потребление за услуги за мобилност	
Обществен транспорт	Пробег в километри на година
Автомобилен парк, притежаван от публичен орган за цели, различни от обществения транспорт	Липсва еталонен параметър (не се предвижда корекция)

Обща формула за корекция на крайното енергийно потребление за промени в равнището на услугата

$$FEC_{adj} = FEC \times \left(\frac{par_{base}}{par_{rep}} \right)$$

FEC_{adj}	Коригирано крайно енергийно потребление
FEC	Крайно енергийно потребление (събрани данни)
par_{rep}	Стойност на параметъра за равнище на услугата през годината на докладване
par_{base}	Стойност на параметъра за услугата през базовата година

Тази обща формула може да се приложи само ако избраният параметър за измерване на равнището на услугата оправдава това предположение за пряка връзка между равнището на услугата и енергийното потребление.

Корекции за прекратяване и добавяне на публични органи

Ако публичните органи престанат да съществуват, новосъздадени са или са пропуснати по погрешка от базовото равнище, при сравнение между базовото потребление и годишното крайно енергийно потребление следва да се прилага принципът „подобно следва да се сравнява с подобно“. В конкретни случаи това означава, че:

— Когато даден публичен орган — независимо по каква причина — престане да съществува, неговото крайно енергийно потребление следва да бъде изключено от базовото равнище, както и от крайното енергийно потребление през всички следващи години на докладване. За предходни години, за които вече е докладвано, не е необходимо преизчисляване на коригираните резултати.

— Когато даден публичен орган — независимо по каква причина — се добавя, неговото крайно енергийно потребление следва да бъде добавено към базовото равнище, както и към крайното енергийно потребление през всички следващи години на докладване. В този случай може да се окаже, че данните за крайното енергийно потребление за базовата 2021 г. няма да бъдат налични, така че крайното енергийно потребление през първата година на пълно функциониране на публичния орган, който е добавен, може да се използва като базово потребление с което ще бъде сравнено крайното енергийно потребление през следващите години.

— В случай на преструктуриране на публични органи, съпоставимостта с условията от базовата година следва да се постигне, доколкото е възможно, съгласно общия принцип за сравнение между сходни положения.

Във всички горепосочени случаи следва да се извърши пълно преизчисляване на крайното енергийно потребление за предходния целеви период, започващ от 2025 г. ([7])

([7]) Ако държавата членка използва подходящо софтуерно решение за събиране на данни за крайното енергийно потребление, както и за докладване по отношение на постигането на целта, тогава пълното преизчисляване следва да се извърши автоматично от приложението.

ДОПЪЛНЕНИЕ В

Практически примери, свързани с член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791

1. **Изпълнение на изискването за саниране (приет подход)**

В този раздел се представя поредица от нагледни примери с цел да се покаже начинът, по който трябва да се установи базовото равнище за изчисляване на годишната цел. Три особени случая представят нагледно как се променя базовото равнище при специални обстоятелства.

Годишна цел за саниране

В таблица 8 е показано как годишната цел може да бъде изчислена въз основа на данни относно размера на сградите и техния текущ клас на енергийна ефективност.

Таблица 8

Пример за базов сценарий на сграден фонд към 1 януари 2024 г.

Идентификатор на сграда	Разгъната използваема застроена площ (в m^2)	ПНЕС	Сгради, включени в базовия сценарий ([1])	Разгъната използваема застроена площ на сградите обект на изискването за саниране (в m^2)
1	2 000	X		-
2	10 000		X	10 000
3	7 000		X	7 000
4	1 500		X	1 500
5	30 000		X	30 000
6	3 000	X		-
7	300	X		-
8	900	X		-
9	800		X	800
10	700		X	700
11	200 ([1])			-
Разгъната базова използваема застроена площ (m^2)				**50 000**
Годишна цел за саниране (m^2)				**1 500**

([1]) Сгради с разгъната използваема застроена площ, по-голяма от 250 m^2, са собственост на публични органи на 1 януари 2024 г. и не са санирани до стандарта за ПНЕС.

Приема се, че съгласно ситуацията на 1 януари 2024 г. годишната цел за саниране (в m^2) е: 50 000 m^2 × 3 % = 1 500 m^2. Това може да бъде постигнато чрез саниране на сграда 4 (в примера) или чрез саниране на множество сгради, за да се достигне поне до същата площ в m^2 (например сгради 9 и 10).

Годишната цел за саниране остава непроменена през периода, в който Директива (ЕС) 2023/1791 е в сила, дори когато към сградния фонд се добавят нови сгради или когато сградите се разрушават или продават. Считано от 1 януари, 2028 г. всички нови сгради, собственост на публични органи, трябва да бъдат с нулеви емисии, както е определено в член 7 от ДЕХС. В него също така се определя, че новите обществени сгради трябва да бъдат поне ПНЕС до прилагането на стандарта за СНЕ.

Пример за разрушаване и подмяна

Държавите членки могат да добавят към годишния процент за саниране разгънатата площ на новите сгради, собственост на публични органи, които заменят конкретни сгради, разрушени през някоя от двете предходни години. Пример за това изключение е показан в таблица 9.

Таблица 9

Пример за разрушаване и замяна

Идентификатор на сграда	Разгъната използваема застроена площ (в m^2)	ПНЕС	Сгради, включени в базовия сценарий ([1])	Статут	Разгъната използваема застроена площ на сградите обект на изискванията за саниране (в m^2)
1	2 000	X			-
2	10 000		X		10 000
3	7 000		X		7 000
4	1 500		X		1 500
5	30 000		X		30 000
6	3 000	X			-
7	300	X			-
8	900	X			-
9	800		X	Разрушени	800
10	700		X		700
11	1 200	X		Нова сграда	1 200
Разгъната базова използваема застроена площ (m^2)					**50 000**
Годишна цел за саниране					**1 500**

([1]) Сгради, които имат разгъната използваема застроена площ по-голяма от 250 m^2; са собственост на публични органи: на 1 януари 2024 г., не са санирани до стандарта за ПНЕС.

Ако се приеме, че сграда 11 е била построена като заместител на конкретна сграда (т.е. сграда 9), която е била разрушена през предходните две години, тогава разгънатата площ на сграда 11 може да се включи към целта до размера на старата сграда, която е била разрушена. Броенето на тази сграда ще означава, че оставащата цел за въпросната година е 1 500 m^2 - 800 m^2 = 700 m^2.

Включването на 800 m^2 от сграда 11 към целта е възможно само ако държавата членка може да докаже съответствие с двете условия, определени в член 6, параграф 4 от Директива (ЕС) 2023/1791, които са:

— **Икономическа ефективност**: (общи разходи за разрушаване на сграда 9 + общи разходи за изграждане на сграда 11) **<** общи разходи за саниране на сграда 9 до стандарт за ПНЕС или СНЕ.

— **Устойчивост:**

— общото енергийно потребление на сграда 9 през прогнозния ѝ икономически експлоатационен срок **>** (общото енергийно потребление на сграда 11 през прогнозния ѝ икономически експлоатационен срок + общата енергия по време на етапа на строителство на сграда 11),

И

— общото количество емисии на CO_2 от сграда 9 през прогнозния ѝ икономически експлоатационен срок **>** (общото количество емисии от сграда 11 през прогнозния ѝ икономически експлоатационен срок + общото количество емисии по време на етапа на строителство на сграда 11).

2. **Изпълнение на изискването за саниране (алтернативен подход) — практически примери**

Определяне на годишния целеви равностоен размер на икономиите на енергия

За да определят годишния целеви размер на икономиите на енергия, държавите членки могат да изберат предпочитаната от тях методика, стига да са изпълнени изискванията по член 6. Един от начините за постигане на това е всяка година да се определят сградите, които да бъдат санирани по категория и очаквани икономии на енергия, въз основа на стандартните стойности за енергийното потребление на еталонните сгради преди и след санирането. В посочения в таблица 10 и таблица 11 пример държавата членка е длъжна да санира 230 000 m^2 на година, но това води до две различни изисквания за икономиите на енергия за годината X и годината X+1. Това се дължи на разликата в разпределението на сградите по категории между двете години. Включените тук числа са изцяло с примерен характер.

Таблица 10

Изчисляване на равностойния размер на икономиите на енергия през годината X

Видове еталонни сгради, които трябва да бъдат санирани през година X	Обща площ на сградите за саниране през година X (в m^2)	Енергийно потребление преди саниране (kWh/m^2)	Енергийно потребление след саниране (kWh/m^2)	Икономии на енергия (kWh/m^2)	Общо икономии на енергия (kWh)
Офиси	100 000	380	70	310	31 000 000
Образователни сгради	50 000	400	70	330	16 500 000
Болници	30 000	300	70	230	6 900 000
Спортни съоръжения	30 000	200	70	130	3 900 000
Други	20 000	350	70	280	5 600 000
Общо икономии на енергия, които трябва да бъдат постигнати през годината X					**63 900 000**

Таблица 11

Изчисляване на равностойния размер на икономиите на енергия през годината X+1

Видове еталонни сгради, които трябва да бъдат санирани през годината X+1	Обща площ на сградите за саниране през годината X+1 (в m^2)	Енергийно потребление преди саниране (kWh/m^2)	Енергийно потребление след саниране (kWh/m^2)	Икономии на енергия (kWh/m^2)	Общо икономии на енергия (kWh)
Офиси	0	380	70	310	0
Образователни сгради	100 000	400	70	330	33 000 000
Болници	30 000	300	70	230	6 900 000
Спортни съоръжения	50 000	200	70	130	6 500 000
Други	50 000	350	70	280	14 000 000
Общо икономии на енергия, които трябва да бъдат постигнати през годината X+1					**60 400 000**

Друг начин да се постигне това е да се планира, подобно на горепосочените таблици, коя част от сградния фонд ще бъде санирана в рамките на определен период от време (например до края на 2030 г.) и да се направи оценка на средните годишни икономии през този период.

ДОПЪЛНЕНИЕ Г

Други насоки, свързани с член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791

Списък на сгради на публичните органи

В член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 се определя вида информация, която държавите членки трябва да разкриват като част от техния списък. Държавите членки могат обаче да се възползват и от възможността да събират допълнителна информация в подкрепа на националните цели на политиката в областта на сградите и енергийната ефективност. Един по-подробен списък може да се използва за изчисляване на базовото равнище за целите по член 6, параграф 1 или 6 от Директива (ЕС) 2023/1791. Например може да се използва за разработване на по-ефективна стратегия за саниране на национално равнище чрез:

— установяване на по-малко ефективни сгради за саниране;

— групиране на сгради по категория и вид, така че да може да се разработят общи подходи за саниране;

— отдаване на приоритет на икономически по-ефективно саниране, например въз основа на СЕХ или някои други характеристики на сградите;

— отдаване на приоритет на незаети сгради, така че да могат да се използват за настаняване на организации, докато сградата им се санира.

По-долу са дадени примери за допълнителна информация, която държавите членки може да изберат да събират, включително предложения за типа данни или множество варианти, представени в скоби:

Полезна информация за изчисление на базовото равнище и целта по член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791:

— Сградата е изключена от базовото равнище за саниране (ДА/НЕ)

— Причина за изключване от базовото равнище за саниране (не е собственост/социално жилище, което не е икономически ефективно за саниране, вече е ПНЕС към 1.1.2024 г.)

— Равнище на ефективност/статут на саниране (еквивалентен на ПНЕС/СНЕ/ПНЕС ([1]) съгласно член 6, параграф 2, букви а)—в)/друго)

— Дата на саниране (дата, ако в предишната точка е избран „еквивалентен на ПНЕС/СНЕ/СНЕ“ съгласно член 6)

— Дата на разрушаване (дата)

— Дата на изграждане на сградата (дата)

— Замяна на разрушена сграда (ДА/НЕ. Поле, което е достъпно само ако датата на построяване е > 2026 г.)

Допълнителна специфична за сградата информация:

— Адрес (низ)

— Собственик (или от списъка с публични органи, или непубличен орган)

— Статут на ползване (собствено ползвана/отдадена под наем на друг публичен орган/отдадена под наем на организации, различни от публични органи, или на частни/не се ползва)

— Стопанисващ публичен орган (ако сградата е отдадена под наем на друг публичен орган)

— Характеристики на сградата:

— Тип сграда (например една категория за сектори, включени в член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791 или категории СЕХ)

— Текущи енергийни характеристики съгласно СЕХ (kWh/m²/година)

([1]) Статутът на саниране „еквивалентен на ПНЕС“ се отнася за сгради в специалната категория, които, въпреки че не достигат статут на ПНЕС или СНЕ, могат да бъдат включени към годишната цел.

— Действително енергийно потребление за m^2 (kWh/m^2/година)

— Класиране на енергийните характеристики (СНЕ, ПНЕС, A, B, C и др.)

— Основни горива

— Ограничения (защитени сгради; сгради, притежавани от въоръжените сили; сгради, притежавани от централната администрация, които служат за целите на националната отбрана; сгради, използвани за храмове и за религиозни дейности)

Статут на саниране:

— Сграда с паспорт за санирането на сграда (ДА/НЕ)

— Дата на издаване на паспорта (дата)

— Година, до която се предвижда саниране до ПНЕС/СНЕ

Държавите членки могат, но не са задължени да разкриват тази допълнителна информация, ако решат да я събират. Публикуването на допълнителни данни дава информация на сектора на строителството и ДПУЕЕ, както и на обществеността относно нуждите от саниране в публичния сектор.

Таблица 12

Обобщение на необходимите и препоръчаните за списъка данни

Вид	Данни
Задължителни за събиране и оповестявани публично	Разгъната площ Сертификат за енергийните характеристики
Задължителни за събиране и оповестявани публично, в случай че информацията е налична	Измерено потребление за топлинна енергия, охлаждане, електроенергия и БГВ
Силно се препоръчва да се събират, за да се улесни използването на описа	стопанисващ публичен орган; Град/регион Адрес Сградата е собственост или е под наем
Данни, които може да дадат възможност на държавите членки да изчислят базовото равнище и годишната цел	Дали сградата е включена или изключена от базовото равнище за саниране Статут на саниране Дата на саниране Дата на разрушаване Дата на изграждане на сградата Дали сградата е замяна за съборена сграда
Други данни, които са от полза за използване на списъка като инструмент за планиране на санирането на сградния фонд на публичните органи	Собственик Статут на ползване Стопанисващ орган Характеристики на сградата: Тип на сградата Настоящо равнище на енергийна ефективност …

Част от тази информация може да бъде намерена в СЕХ и би било полезно да се преобразува във формат за данни, ако СЕХ е включен само като файл PDF. Други данни може да се наложи да бъдат събрани чрез други средства. Държавите членки може да ги получат от други бази данни или чрез провеждане на проучване за собствениците и обитателите на сгради с редовни последващи проучвания, за да се гарантира, че информацията е актуална. Друг вариант е да се разработи достъпна от разстояние база данни, до която самите публични органи следва да имат достъп и да я актуализират. За да се ограничи административната тежест и да се подобри качеството на събраните данни, държавите членки могат също така да създадат решения, с които да се автоматизира процесът на събиране на данни, например чрез интелигентно измерване, решение за системи за управление на сградите, интернет на предметите, енергийни системи основани на цифрови технологии.

За да се гарантират последователност и отчетност, държавите членки може да обмислят назначаването на един публичен орган, който да управлява и поддържа списъка актуален, както и да се създадат процеси и инструменти за изпълнение на тези задачи. Такъв орган би могъл да участва и в други задачи по докладване и планиране, свързани с действия, насочени към подобряване на характеристиките на сградния фонд, с цел да се установят полезни взаимодействия и да се избегнат дублирания.

Връзка към събирането на свързани с ДЕХС данни дава възможност на държавите членки директно да въвеждат данни от други хранилища на данни и да използват списъка като инструмент за подкрепа на политиката. Например, тъй като всички обществени сгради трябва да имат СЕХ и тъй като всички СЕХ трябва да бъдат качени в обща база данни, държавите членки могат да извлекат данните, отнасящи се до публични органи, и автоматично да съставят по-голямата част от списъка, без да се дублират дейности.

Държавите членки може да обмислят следните съпътстващи действия, за да гарантират, че събирането на данни се извършва бързо и ефективно:

— даване на ход на комуникационна кампания, насочена към всички публични органи (и насочена най-вече към местни публични органи) с цел да ги информира за изискванията относно докладването във връзка със сградите, които притежават и/или заемат;

— създаване на предварително попълнени стандартни образци или точки за директен достъп до националната база данни, когато това е възможно, която публичните органи могат да използват, за да докладват данни относно сградите, които притежават и/или заемат;

— разрешаване на публичните органи да използват списъка за свое собствено планиране и докладване, например като им се позволи да виждат обобщени данни за техния сграден фонд, средни стойности и тенденции.

В член 6 се поставя ударение върху публичния сектор поради неговата роля на образец — т.е. действията на публичния сектор следва да намалят пречките за други участници пред подобренията на енергийната ефективност и санирането на сгради, най-вече чрез демонстриране на тяхната осъществимост, ефективност на разходите и по-широки ползи. Санирането на сградите на публичните органи ще спомогне за развиването на експертни познания и опит по веригата на доставки, така че да е възможно да се консултират по-добре частни клиенти. Поради това разпространението на съответните данни за санирането на сгради е важно за изграждането на капацитет в областта на строителството, но също и в други сектори (например финансирането), и е възможно да бъдат взети под внимание следните съображения, за да се използва напълно въздействието на ролята на образец на сградите на публичните органи:

— използване на списъка за събиране на данни, които са полезни за етапа на разпространение;

— събиране и представяне на съответната информация на заинтересованите страни. Например разходи за инсталиране, експлоатационни разходи, ефективност (предварителни и последващи оценки) или други практически съображения;

— планиране на стратегия за разпространение, с която може да се отправят подходящи и ефективни послания до промишлеността, предприятията и местните заинтересовани страни;

— установяване на казуси и най-добри практики, които може да бъдат споделени, включително осигуряване на физическа видимост на намесите в санираните сгради.

Спазване на изискванията за годишните изисквания за саниране

За да се стимулира санирането на сгради, които се притежават от публични органи, са налице няколко подхода, които държавите членки следва да обмислят:

— определяне на ясна, дългосрочна стратегия за саниране на обществени сгради, като например национални планове за саниране на сгради. Освен финансовите ресурси, много от попадащите в обхвата на член 6 от Директива (ЕС) 2023/1791 органи (публични органи, които притежават или наемат сгради) биха могли да се възползват от подкрепа при осигуряване и организиране на ефикасно и ефективно саниране;

— назначаване на централен орган, който да отговаря за отдаването на приоритет и планирането на санирането. Централният орган може да отговаря за определянето на това кои сгради следва да бъдат санирани първи, като се взема предвид енергийното потребление, текущото предназначение и текущите планове на стопанисващия орган. По този начин централният орган би могъл да използва данните от списъка, създаден в съответствие с член 6, параграф 5 от Директива (ЕС) 2023/1791. Впоследствие органът може да работи с отговорните органи, за да планира санирането, така че с новата сграда да се поддържа и дългосрочната стратегия на стопанисващия орган. Той може също така да бъде натоварен със задачата да подкрепя органа при установяването на възможностите за финансиране на работата;

— отдаването на приоритет на санирането на сгради на публични органи може да се извърши и по децентрализиран начин въз основа на равнището на мотивация на публичните органи, които притежават въпросните сгради. Централен орган ще отговаря за създаването на програма за финансиране, за която публичните органи могат да кандидатстват, ако желаят да санират своите сгради. Този вариант следва да бъде придружен от информационни кампании за повишаване на осведомеността сред публичните органи за наличието на програмата за финансиране. При този вариант е възможно държавите членки да бъдат лишени от възможност да постигнат годишните си цели, ако броят на публичните органи, кандидатстващи за финансиране с цел подпомагане на санирането на своите сгради, е недостатъчен. При този подход би се пропуснала и възможността за отдаване на приоритет въз основа на това най-напред да се санират сградите с най-големи икономии за най-ниски разходи (или някои други стратегически критерии);

— обмисляне на алтернативни механизми за финансиране, като например договори с дружества за предоставяне на енергийни услуги (ДПЕУ), и оказване на подкрепа на централни публични органи, които са възприемчиви към подобни подходи.

Държавите членки следва също така да обмислят разработването и публикуването на ясни методики за:

— последователно установяване на сградите, които да бъдат санирани, като се помага на публичните органи да преценят по подходящ начин ефективността на разходите и техническата, икономическата и функционалната осъществимост;

— оказване на подкрепа за публични органи, които притежават социални жилища, за да преценят дали санирането до ПНЕС може да се извърши в рамките на критериите за неутралност по отношение на разходите. Струва си да се обмисли това, че държавите членки все още могат да изберат да санират до ПНЕС и СНЕ социални жилища, които не отговарят на критериите за неутралност по отношение на разходите;

— оказване на подкрепа на публични органи при вземане на решения относно сгради, включени в специалните категории (защитени сгради, сгради, принадлежащи на въоръжените сили или служещи за целите на националната отбрана, и сгради, използвани за храмове и за религиозни дейности). Методиката може да помогне на публичните органи:

  — да категоризират правилно тези сгради,

  — да установят равнището на ефективност или набор от критерии, които сградите, принадлежащи към специалните категории, както е определено в член 6, параграф 2 от Директива (ЕС) 2023/1791, трябва да достигнат, за да бъдат включени към изискването за саниране. Например, с такава методика може да се установи кои сградни елементи могат да бъдат променени според категорията на сградата,

  — да определят методика за установяване на това кога изпълнението на някои минимални изисквания за енергийните характеристики може да доведе до неприемлива промяна на техния характер или външен вид на защитена сграда; Тази методика може да бъде свързана с начина, по който националните законодатели вземат решения относно защитените сгради (например различни равнища на защита) и предоставят ясни насоки на архитектите и инженерите относно това какво може да се счита за приемливо равнище на промяна,

  — да реагират при случаи, в които дадена сграда може да има споделени цели (например, религиозни дейности, но също и социални мероприятия).